

“Neamurile au un destin ascuns în Dumnezeu. Când își urmează destinul, au apărarea lui Dumnezeu. Când și-l trădează, să se gătească de pedeapsă!”

(Arsenie Boca)

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIV
NR. 11/167
Noiembrie 2004
16 PAG. – 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CREȘTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

CHIORUL DIN ȚARA ORBILOR

Românii cu vederi de dreapta sunt puși din nou în situația penibilă de a nu putea vota la prezidențiale (dacă nu vor să risipească votul pe un *outsider* altminteri onorabil, ca Gh. Ciuhandu, sau pe unul caricatural, ca Gigi Becali) decât pentru un om de stânga: pedistul Traian Băsescu („tovarăș de drum” conjunctural al liberalilor), actualul primar al Capitalei, care face pe scena politică a momentului, cu „harisma lui chiombarlie” (vorba d-lui Uba), figura „chiorului în țara orbilor”. Ne place sau nu, ex-marinarul Traian Băsescu și (mez)alianța electorală cu denumire de frăție masonică (D.A. = „Dreptate și Adevăr”) reprezintă singura șansă reală împotriva mafiei neocomuniste reprezentate de alianța P.S.D.-P.U.R. (a cărei „vioară întâi” a devenit Adrian Năstase). Rămâne de sperat că Traian Băsescu va câștiga prezidențialele în pofida celor câtorva mișcări inabile din ultima vreme, cum ar fi fronda împotriva Bisericii Ortodoxe (mai ales în problema Catedralei din Parcul Carol) și declarațiile belicoase împotriva organismelor europene (tocmai când se joacă marile cărți ale „integrării”), ce l-au făcut să piardă simpatia unor segmente importante de electorat.

Cel mai convingător argument pentru susținerea lui Băsescu este nevoia stringentă de *schimbare*, nu numai pentru că România este „guvernată”, de 15 ani încoace, numai de „strigoi” (fie nostalgici ai comunismului, fie nostalgici ai perimatelor „partide istorice”), dar mai ales pentru că în ultimii 4 ani puterea pesedistă a alunecat tot mai mult spre un fel de dictatură mascată, străină atât de idealurile democrației autentice, cât și de interesele vitale ale națiunii. Timp de 15 ani, acești ipochimeni ai scenei politice nu s-au îngrijit, de la stânga la dreapta, decât de propriile interese (personale și de grup), străduindu-se – și reușind în mare măsură – să transfere sursa privilegiilor și puterii lor din sectorul politic în cel economic.

Aș îndrăzni să spun chiar că, după uriașa deziluzie a perioadei 1996-2000 (în care opoziția anticomunistă a ratat, pe mâna lui Emil Constantinescu și a clicii țărănisto-liberale, o șansă istorică îndelung așteptată), de-abia cu această prezumtivă schimbare din ceasul al doisprezecelea ar putea începe, și la noi, cu adevărat, mult trâmbițata „tranziție” spre normalitate. Căci deșertul pe care îl traversăm de atâta amar de vreme, și căruia impropriu i se spune „tranziție”, nu este de fapt decât tranziția *lor* (a foștilor activiști de partid și securiști) dinspre puterea politică înspre puterea economică. În aceste condiții, trebuie să acceptăm că pitorescul și intempestivul Traian Băsescu, chiar așa „necioplit” cum este perceput de partea mai educată a „societății civile”, constituie deocamdată singura chezășie a unui nou început.

Pe de altă parte, ceea ce mă face să mizez pe succesul acestui nonconformist și controversat personaj ține de persoana și de trecutul său. Provenind „din popor”, Traian Băsescu își datorează ascensiunea sieși, abilităților sale înnăscute, mai mult decât contextului (pe care a știut să-l valorifice constant, cu un fel de realism „șmecher” și bătăios). El nu a moștenit de la nimeni privilegii și nici nu poate fi acuzat de cameleonism politic. Nu are nici șefi pe care să-i aduleze, nici o veche clientelă pe care să o recompenseze în eventualitatea că va fi ales. Într-un fel, este un intrus în „elita politică” postdecembristă, de care nu este legat prin nici o servitute majoră. Limbajul său colorat și „harțagul” (adesea doar simulat) îl fac accesibil „vulgului”, care îl percepe ca pe unul de-al său, cum îi percepea pe *haiducii* de odinioară. Chiar și mulți dintre cei care îl contestă, cu sau fără temei, se simt fascinați de stilul său bătăios și frust, iar dacă va ști să-și tempereze, atunci când este cazul, discursul și, de ochii lumii, să facă puțin și pe „domnul”, atunci pe mulți dintre aceștia îi va câștiga de partea sa (chiar dacă ne va perpetua – prin comparația inevitabilă cu politicienii mult mai șlefuiți ai altora – imaginea de mahala a Europei).

Înainte de a încheia, țin să mai fac o precizare: să nu se creadă cumva că eu îl consider pe Traian Băsescu o persoană „providențială”, un fel de *deus ex machina*, care va rezolva peste noapte, în maniera lui originală, toate problemele țării; el este doar, „pentru păcatele noastre”, ceea ce ne poate oferi mai bun, în conjunctura actuală, eșichierul politic românesc. A merge „pe mâna lui” nu este poate onorant, dar este realist și igienic, până când vom deveni capabili de mai mult și de mai bine.

Demostene ANDRONESCU

CU EUROPA PE NOI

În numărul din iulie atrăgeam atenția asupra faptului că mai degrabă P.S.D. decât România va primi din partea U.E. la momentul oportun (cu foarte puțin timp înaintea alegerilor) un uriaș cadou electoral: certificatul de economie de piață funcțională, acordat „pe ochi frumoși” unei economii nereformate. În schimb, guvernul Năstase oferă (tot „pe ochi frumoși” !) contracte grase, „în condițiile în care statul român se dovedește aceeași vacă bună de muls atât pentru marile corporații vestice susținute politic, cât și pentru s.r.l.-urile clientelei P.S.D. care au reușit să transfere (tot prin susținere politică !) avuția națională din patrimoniul de stat în buzunarul marilor rechini ai tranziției”.

Desfășurarea evenimentelor a confirmat această sumbră prognoză politică. În vizita sa cu caracter electoral la Piatra Neamț, candidatul D.A. la președinție, Traian Băsescu, a afirmat textual: „Guvernul are o atitudine slugarnică și acordă contracte în schimbul unor vizite importante. Ultima năzbâtie de acest gen este contractul dat pentru construirea autostrăzii Comarnic-Predeal. (...) Adrian Năstase s-a hotărât să vândă contracte fără licitație”, după cum urmează: 1) „Semnarea de către Adrian Năstase a contractului cu Betchel (importantă companie americană susținută politic de fostul ambasador al S.U.A. la București, Michael Guest) în valoare de 2,2 miliarde de dolari”. 2) „Pe urmă a venit în vizită premierul Germaniei, Gerhard Schröder, iar suita sa a plecat cu un contract în valoare de 1,1 miliarde, tot fără licitație, reprezentând sistemul de securizare a frontierelor” (deși granițele României cu Bulgaria și Ungaria vor deveni, în curând, transnaționale, în cadrul securizant al U.E. !). 3) „A venit și Parisul – continuă implacabil Băsescu. Și această delegație a primit un contract în valoare de 380 de milioane de euro.” 4) Ca lobby-ul favorabil P.S.D. să fie complet, „urmează Israelul cu un contract de jumătate de miliard”. (Între timp, după cum informează agenția de știri Rol.ro /1 nov., acest contract a fost deja parafat, pentru „modernizarea șoselei Focșani-Tg. Secuiesc pe o lungime de 118 km, atribuită de statul român unei firme israeliene, CBY International, fără licitație”). 5) Ultima pe listă, deocamdată, este „Austria, tot cu jumătate de miliard”...

Pesedizarea Uniunii Europene ?

Ca și în cazul adopțiilor internaționale, când, prin intermediul unor importante personalități politice europene care făceau lobby în favoarea acestor adopții, U.E. ne împingea cu o mână spre încălcarea normelor europene în domeniu, iar cu cealaltă mână se pregătea să ne „radă” de pe lista candidaților la preconizata aderare din 2007 (reproșându-ni-se tocmai nerespectarea acestor norme), nu poți să nu observi, în toate aceste situații de pe lista lui Băsescu, același dublu

(continuare în pag. 2)

Traian Călin UBA

(urmare din pag. 1)

standard cu care operează U.E. şi în derularea raporturilor sale comerciale cu România: pe de-o parte, Comisia Europeană, în ultimul raport de ţară, avertizează asupra faptului că guvernul Năstase negociază contracte de peste două miliarde de euro pe baza unei legi (a parteneriatului public-privat) care nu respectă normele europene în materie de achiziţii publice; pe de altă parte, U.E. calcă în picioare aceste norme europene, atunci când ditamai premierul Franţei şi gogeamite cancelarul Germaniei se bulucesc să obţină pentru companiile din ţările respective contractele fără licitaţie oferite de Adrian Năstase. Acestea reprezintă „tainul" oferit Vestului cu generozitate de Adrian Năstase (că doar nu plăteşte din propriul său buzunar!) în schimbul susţinerii sale politice. Lăsându-se însă mituiţi pe această cale oficială de către Adrian Năstase, ştabii U.E. sunt tot atât de vinovaţi de încălcarea normelor europene şi ale economiei de piaţă ca şi cel care îi mituieşte – ceea ce ne determină să ne întrebăm dacă în anul 2007, România nu se va integra într-un P.S.D. lărgit la nivelul Uniunii Europene...

Şpăguind în dreapta şi (mai ales) în stânga, P.S.D. a reuşit înaintea alegerilor să închidă gura Vestului cu privire la falimentul economiei şi al democraţiei româneşti, ca şi faţă de tentativa actualei Puteri de a „lichida" ultimele bastioane ale presei independente din România (cotidianele *România liberă* şi *Evenimentul zilei*) care dezvăluiau dezastrul diurn...

Limba de lemn a Comisiei Europene

În locul mult aşteptatei europenizări a României, s-ar părea că asistăm mai degrabă la un proces de „pesedizare" a Uniunii Europene – ceea ce explică şi formulările atât de echivoce din rapoartele de ţară, prin care este menajată sensibilitatea partidului de guvernământ. Anul trecut, bunăoară, în loc să spună pe şleau că România nu are o economie de piaţă funcţională, Comisia Europeană – pentru a evita şifonarea imaginii lui Năstase & comp. – s-a căznit din răsputeri ca sa nască o adevărată „perlă" a limbajului de lemn (în raport cu care proverbialul discurs găunos, de fost activist, al lui Ion Iliescu păleşte de-a dreptul): „România poate fi considerată ca o economie de piaţă funcţională, din momentul în care progresele deosebite înregistrate până acum (?!) vor fi continuate în mod decisiv !". Toată această galimaţie a oferit de fapt posibilitatea ca fiecare să înţeleagă (şi să mediatizeze !) ceea ce-i convine... Anul acesta (electoral !) P.S.D. avea însă nevoie din partea U.E de o confirmare cât mai puţin ambiguă a „progreselor deosebite continuate în mod decisiv". Aşa că specialiştii de elită ai Comisiei Europene s-au scremut mai abitir, ca să le bubuie mintea o formulă capro-varzistă, care să concilieze stringentele necesităţi electorale ale P.S.D.-ului cu dezastrul greu de tăgăduit în care bălteşte economia românească. Prin noile sale „tumbe" (în care se pare că s-a specializat de când încearcă să prezinte într-un mod trandafiriu situaţia jalnică a economiei noastre), Comisia Europeană, pe de-o parte, îi recunoaşte României economia de piaţă, dar, pe de altă parte, avertizează că această economie (deşi curat funcţională, în viziunea U.E.!) nu poate face faţă, vai, concurenţei de pe piaţa unică europeană... Pas de mai înţelege ceva ! Lung prilej de vorbe şi de ipoteze... Profitând de această minge ridicată la plasă de Comisia Europeană, Adrian Năstase recurge la discursul electoral „european", obsedat de „ce-o să spună Europa", care „e cu ochii pe noi"..., în timp ce Traian Băsescu îşi însuşeşte discursul „naţionalist" de genul: „Nu voi, stimabile, să ştiu de Europa dumitale". La mijloc – cetăţeanul turmentat, încercând să înţeleagă cu cine votează, măcar din recomandările „ermetice" ale raportului de ţară, la care priveşte năuc, ca viţelul la poarta nouă a Uniunii Europene...

Pe noi, cine ne eliberează ?...

Acelaşi vânt neprielnic interesului nostru naţional începe să adie şi dinspre NATO. Iluziile pe care şi le-au făcut românii înainte şi după aderarea ţării noastre la Alianţă vizau, în esenţă, garantarea securităţii teritoriale în primul rând faţă de Moscova şi ieşirea din sfera ei de influenţă. La acest capitol, România a dat dovadă de consecvenţă în politica sa externă, riscând (pe vremea lui Constantinescu) tensionarea relaţiilor sale de bună vecinătate cu Serbia prin punerea necondiţionată a spaţiului nostru aerian la dispoziţia Alianţei, şi participând (pe vremea celui de-al doilea mandat prezidenţial al lui Iliescu) la „eliberarea" Irakului de sub jugul „terorist", în cadrul coaliţiei conduse de S.U.A. Cu toate acestea, Republica Moldova (care devine stat-tampon între U.E şi C.S.I.) continuă să se confrunte cu o situaţie conflictuală provocată de refuzul obstinat al Rusiei de a-şi retrage armata din separatista Transnistrie – ceea ce reprezintă o continuă sfidare din partea Moscovei a rezoluţiei summit-ului NATO de la Istanbul, din vara aceasta, şi a summit-ului OSCE tot de la Istanbul, de acum 5 ani. În urma aderării la NATO, România începe şi ea să se confrunte la graniţă cu agresivitatea C.S.I., politica Ucrainei fiind controlată de Vladimir Putin. În această situaţie, în loc să beneficiem de scontata protecţie din partea NATO, secretarul general al Alianţei, Jaap de Hop Scheffer, se spală însă pe mâini de responsabilitatea ce-i revine, declarând că nici litigiul României cu Ucraina şi nici situaţia din Transnistria „nu sunt probleme NATO" (!!!), iar încălcarea repetată a frontierei româneşti de către navele militare ucrainiene este doar „o problemă bilaterală".

Această modificare a politicii NATO survenită în urma creării Consiliului de Securitate NATO-Rusia, se situează însă la antipodul articolului 5 din Tratatul Alianţei (potrivit căruia orice „atac armat asupra unuia sau mai mulţi membrii NATO (...) va fi considerat un atac împotriva tuturor"), precum şi la antipodul promisiunilor (de faţadă ?) făcute românilor de George W. Bush în Piaţa Revoluţiei acum doi ani: „Dacă vreun pericol va ameninţa România, dacă vreun stat va ameninţa România, Statele Unite ale Americii şi NATO vor fi alături de dumneavoastră". În aceste condiţii, însă, cine mai garantează securitatea României ? Tot de ruşi o să depindem ?! Şi care sunt, de fapt, consecinţele aderării noastre la NATO, de vreme ce rămânem în continuare în sfera de influenţă a Rusiei ? Păi, atunci, de ce să ne mai năpustim să „eliberăm" popoare (de resursele lor naturale !) în beneficiul exclusiv al Unchiului Sam ?! Pe noi, cine ne eliberează ?...

Am primit la Redacţie

REVOLTA PENSIONARULUI

Nu vrea nimeni să-nţeleagă
Că ai drept la mult respect,
Că ai drept la "Sărut mâna!" –
Nici al meu copil deştept,
Pe care l-am dat tot vouă,
Să trudească fără spor
Pentru voi şi pentru alţii
Care mint acest popor.

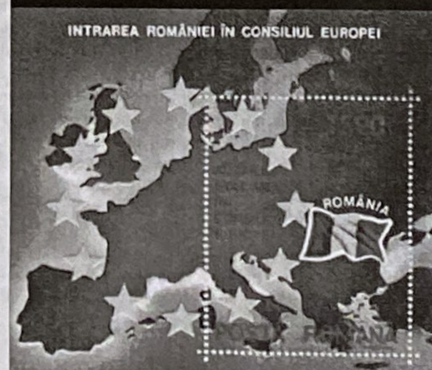
V-am dat muncă, tinereţe,
V-am dat totul pe nimic,
Ani de zile, cotizaţii
Pentru X, Y partid.
Voi, în schimb, ce îmi daţi astăzi?
Integrare? Mori de vânt!
Cui îi foloseşte, oare,
Să ne bage în mormânt?

Zice-o vorbă înţeleaptă:
"N-ai bătrân? Du-te şi-ţi ia!",
că e bun să-l ai în casă,
este bun la vremea rea!

Măi, burtos rege de paie,
Cu coroană de carton,
Ieşi afară din ogradă
Unde-mi cânţi la unison
Cu cortegiul tău cel jalnic
De cârnaţi, de mici, de bere,
Cu care vrei să mă cumperi,
Ca să uit de-a mea durere!

Pleacă-acasă! Închide poarta!
Şi să nu cumva să vii
Altădată, cu maşina
Plină ochi de porcării!
Pentru că am mintea bună,
Judec clar, nu cum vrei tu
Să mă faci să-ţi cred minciuna.
Să te-ascult pe tine? NU!

Vasilica RADU
(Bucureşti)

ION ILIESCU LA SFÂRŞIT DE MANDAT(E)

I

În *Revirimentul democraţiei*, o remarcabilă analiză a procesului de tranziţie de la comunism la democraţie, Jean-François Revel face următoarele afirmaţii cu privire la situaţia în care se găsesc populaţiile din „fostele" state comuniste. „«Revoluţiile contra Revoluţiei» se desfăşoară într-un spital de răniţi grav. Este lupta unor invalizi care încearcă să-nveţe din nou să meargă, sau măcar să şchiopăteze. Nu e nicidecum antrenamentul unor campioni porniţi înspre atingerea unor performanţe superioare. Rolul lor e să repare trecutul, nu încă să construiască viitorul. Tragica lor istorie ne învaţă cât de scump se plăteşte aneantizarea libertăţii, fie şi numai pentru câteva decenii".

După 15 ani de la "Revoluţiile contra Revoluţiei" – un eufemism pentru "ieşirea din comunism" -, noi, românii, mai mult decât celelalte popoare aflate în "tranziţie", constituim tragica confirmare a constatării filozofului francez. Suntem încă schilozi. Nu am învăţat "nici măcar să şchiopătăm". Ne găsim într-o stare mizerabilă, a cărei cauză nu-i scapă analistului "tranziţiei". O dată cu noi, "răniţii", a făcut pasul spre democraţie şi un detaşament compact, alcătuit din indivizi sănătoşi şi viguroşi, plin de energie, dar mai ales hotărâţi să nu renunţe la nici unul dintre privilegiile de care s-au bucurat în starea anterioară. Sunt autorii rănilor noastre încă sângerânde: nomenclatura comunistă şi nelipsitul ei complement, Securitatea – centrul vital al puterii comuniste.

La sfârşitul anului 1989, aceleaşi forţe oculte care au creat comunismul au hotărât că atât ideologia marxistă, cât şi edificiul politic construit pe temeiul ei îşi epuizase rolul istoric şi în consecinţă nu mai servea "cauzei". Devenise anacronic în spaţiul de civilizaţie şi cultură european şi trebuia să dispară. Parafrazându-l pe Schiller din *Conspiraţia lui Fiesco*, s-ar putea spune: "Comunismul şi-a făcut datoria, comunismul poate să plece". Confruntaţi cu acest comandament inexorabil, marea majoritate a membrilor din nomenclaturile statelor comuniste s-au plecat, ştiind de unde vine. O parte a abandonat marxismul, a adoptat valorile democraţiei şi a rămas în actualitate. O altă parte, nevoind să abjure crezul marxist, s-a retras discret din viaţa publică, rămânând simpli contemplatori ai spectacolului lumii.

Pentru nomenclatura de la Bucureşti, însă, dispoziţia imperativă a "patronului nevăzut" de a părăsi scena politică a avut alt ecou. Nicolae Ceauşescu a refuzat cu obstinaţie să accepte ideea că veacul comunismului a luat sfârşit. Ca urmare, pentru înlăturarea lui a fost necesară o lovitură de stat, cu consecinţa ei firească: lichidarea celui care întruchipa regimul răsturnat. Dar la data la care s-a hotărât, "acolo sus", scoaterea comunismului din istorie, în România nu mai exista o alternativă capabilă să-i ia locul la guvernarea ţării. Pentru foştii deţinuţi politici, cei care-şi manifestaseră în trecut opoziţia faţă de comunism, momentul ales de forţele oculte, care conduc astăzi destinul omenirii, de a-şi abandona creatura, a venit prea târziu pentru a mai fi capabili de acţiune şi prea devreme pentru a intra în legendă. O situaţie cum nu se poate mai binevenită pentru acel segment al nomenclaturii care se arăta într-o bună măsură stânjenit de autoritarismul excesiv al lui Ceauşescu. Dispunând atât de mijloacele materiale, cât şi de controlul asupra pârghiilor puterii, condiţii obligatorii pentru reuşita unei lovituri de stat, nomenclaturiştilor "dizidenţi" (aşa s-au numit la început) nu le lipsea decât un conducător care să coordoneze acţiunea. Aşa a apărut tov. Ion Ilici Iliescu.

Actualul "Preşedinte al tuturor românilor" nu şi-a făcut însă apariţia în vâltoarea transformărilor din lumea comunistă a anului 1989 ca Afrodita din spuma mării. Apariţia lui în postura de "salvator al naţiunii" (în momentele în care, pe fondul unor ample mişcări populare cu caracter anticomunist, Ceauşescu abandona puterea) a făcut parte dintr-un plan minuţios pus la punct. Dacă însă evenimentele din decembrie '89 ar fi urmat cursul firesc, aşa cum s-a întâmplat în celelalte ţări de sub pulpana Moscovei, abandonarea puterii de către Ceauşescu ar fi trebuit să antreneze după sine retragerea nomenclaturii comuniste de pe scena politică şi predarea puterii "invalizilor care încercau să-nveţe din nou să meargă sau măcar să şchiopăteze". Din păcate, la noi nu s-a întâmplat aşa. Iliescu şi pletora comunistă grupată în jurul său s-au agăţat cu dinţii şi cu ghearele de putere şi au reuşit să o păstreze. Ca să-nţelegem cum a fost cu putinţă această infamie trebuie să ne reamintim, dacă am uitat cumva, cine este de fapt cel care pretinde astăzi că ar fi "Preşedintele tuturor românilor".

II

Ion Iliescu este un comunist născut, nu făcut. Cel de-al doilea prenume – Ilici – cu care comunistul Alexandru Iliescu, tatăl său, dintr-un sentiment de respect cvasireligios şi neţărmurită admiraţie faţă de "marele Vladimir Ilici Ulianov – Lenin", părintele bolşevismului, l-a înzestrat la naştere, apare ca un îndemn, o obligaţie şi o datorie, transmise pe această cale progeniturii căreia i-a dat viaţă. În anul 1944, imediat după "eliberare", Ion Iliescu, adolescent în vârstă de 14 ani, îşi începe cariera politică, devenind membru al Uniunii Tineretului Comunist. La începutul anilor '50, după terminarea liceului, ca o recunoaştere a meritelor dobândite în UTC, este la Moscova, pentru a urma cursuri de inginerie la Universitatea "V. I. Lenin".

Nu ştim câtă hidrotehnică (disciplina studiată) a deprins Ion Iliescu la Moscova, dar ştim că, aşa cum se petrecea cu toţi studenţii veniţi în Uniunea Sovietică, a fost pregătit de Serviciile Secrete Sovietice să devină agent al Internaţionalei Comuniste. După terminarea "studiilor", ei erau ajutaţi să devină înalţi demnitari în ţările lor de baştină. O categorie de "comunişti de elită", din care a făcut parte şi "Preşedintele tuturor românilor". După reîntoarcerea de la "studii", ascensiunea sa politică a fost spectaculoasă. În 1953 devine membru PCR, iar în 1956 i se încredinţează funcţia de Secretar al CC al UTC. Un an mai târziu este ales deputat în Marea Adunare Naţională şi totodată preşedinte al Asociaţiei Studenţilor Comunişti. În 1967 este promovat Prim-Secretar al Uniunii Tineretului Comunist. O funcţie care-l confirmă printre vârfurile nomenclaturii comuniste. Şi ca o încununare a „meritelor" sale, după numai doi ani, devine membru al CC al PCR, însărcinat cu propaganda. Aşadar, ideologul Partidului Comunist.

După moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej şi înscăunarea lui Nicolae Ceauşescu ca Secretar General al PCR, acesta vede în Ion Iliescu un potenţial rival la funcţia supremă în Partid, ştiute fiind legăturile acestuia din urmă cu Moscova. Concomitent, Iliescu nutrea faţă de Ceauşescu o abia disimulată desconsideraţie, cu rădăcinile în conştiinţa superiorităţii sale intelectuale. Consecinţa acestor tensiuni au fost cele câteva "rotiri" la care Ion Iliescu a fost supus. Între 1972-1974, secretar al CJ al PCR Timiş; între 1974-1979, prim-secretar al CJ al PCR Iaşi; între 1979-1985, preşedintele al Consiliului Naţional al Apelor (rang de ministru). Intră apoi într-un con de umbră, fiind numit director de editură, funcţia fiind totuşi cuprinsă în nomenclatorul Comitetului Central. Dacă însă nu s-ar fi bucurat de înalta protecţie a Moscovei, fără îndoială că Ceauşescu nu ar fi ezitat să-l elimine din viaţa politică, aşa cum procedase cu Alexandru Drăghici, Virgil Trofin sau Cornel Burtică.

În ziua de 22 decembrie, după fuga lui Ceauşescu, urmând instrucţiunile primite de la Kremlin, Iliescu iese la lumină. Sprijinit de "dizidenţii" anticeauşişti, în starea de confuzie generală în care se găsea întreaga ţară, îşi asumă puterea politică. Este momentul când, pe fondul „insurecţiei populare", se produce lovitura de stat care aduce la conducerea ţării, în locul comuniştilor ceauşişti, o garnitură de comunişti "reformişti", de inspiraţie gorbaciovistă, adepţi ai noului concept elaborat la Moscova – *perestroika* – şi menit să reanimeze comunismul muribund. Dar pentru ca acest proiect să reuşească, evitându-se primejdia instaurării unei democraţii autentice, noua putere avea nevoie de timp spre a se consolida. Confruntat cu această problemă, Iliescu şi-a dovedit măiestria în "arta conspiraţiei", provocând în mod artificial prelungirea tulburărilor, care în mod normal ar fi trebuit să înceteze după răsturnarea lui Ceauşescu. Aşa au fost inventaţi "teroriştii". Năluci, venite de nu se ştie unde, al căror chip nu l-a văzut niciodată nimeni, care "trăgeau din toate poziţiile", scopul lor fiind înăbuşirea "Revoluţiei", a acţiunii purtate de adevăraţii patrioţi împotriva lui Ceauşescu, dictatorul odios care "întinase idealurile nobile ale socialismului"!

O mistificare criminală, care va face numeroase victime. Au murit de şase ori mai mulţi oameni după 22 decembrie decât în zilele insurecţiei, care au precedat instalarea Frontului Salvării Naţionale. Aceste victime trebuie imputate lui Ion Iliescu şi acoliţilor săi, cei care au orchestrat monstruozitatea pusă la cale pentru ca "lovitura de stat" din zilele de 21-22 decembrie să fie privită ca o "Revoluţie" în care "teroriştii" au făcut să curgă valuri de sânge.

III

Tragedia trăită de poporul român în decembrie '89 i-a adus doar beneficii minime. Dictaturii ceauşiste i-a luat locul proiectul gorbaciovist botezat de Ion Iliescu "democraţie originală". Un hibrid cu rădăcini adânc înfipte în vechiul său crez politic – marxismul – uşor cosmetizat, de ochii Occidentului. În mare, democraţia iliesciană a păstrat vechea structură politică şi vechile relaţii sociale. (Prima dispoziţie pragmatică dată de Ion Iliescu tovarăşilor săi, după răsturnarea lui Ceauşescu, avea caracter imperativ şi suna astfel: "Păstraţi structurile!"). Doar denumirile au fost schimbate. PCR a devenit succesiv FSN, FDSN, PDSR şi, mai nou, PSD. Nomenclatura comunistă a devenit actuala clasă politică. Foştii nomenclaturişti sau urmaşii lor sunt astăzi miniştri, deputaţi, consilieri, conducători ai instituţiilor economice, sociale şi culturale. (Celor obsedaţi de statistici le va fi greu să descopere un actual demnitar care să nu fi posedat "carnetul roşu de partid".) Cadrele fostului aparat de represiune, securiştii şi miliţienii, au devenit, cu sprijin politic, "prosperi oameni de afaceri". (Este ştiut că puterea economică este la fel de eficace în dominarea societăţii, ca şi puterea politică.) Aceste categorii sociale îi datorează lui Ion Iliescu poziţia şi prosperitatea, îl sprijină până în pânzele albe şi îl consideră, fără rezerve, "Preşedintele lor".

Dar România nici nu începe şi nici nu se sfârşeşte cu politicienii şi afaceriştii pentru care Ion Iliescu a fost, este şi va fi în veac "Preşedintele nostru". Mai sunt românii, cei mulţi, care au păreri împărţite. În prima linie sunt cei care nu au uitat că preşedintele Iliescu este de fapt "comunistul Ilici", principalul vinovat de dezastrul în care se zbate astăzi ţara. Împotriva lor, singurul "terorist" din decembrie '89, identificat, "trage din toate poziţiile", cu mânie proletară, pentru a-i reduce la tăcere. În spatele acestor luptători intransigenţi se străduiesc, în tăcere, să supravieţuiască, "răniţii grav", ieşiţi din "Revoluţia contra Revoluţiei", care se pare că au încetat să mai "încerce să meargă". O masă informă de oameni uşor de manipulat, pe a cărei dezorientare mizează Ion Iliescu să-i fie recunoscută calitatea de "Preşedinte al tuturor românilor".

Din păcate, printre tipurile umane menţionate mai sus, se întâlneşte adesea o categorie de făpturi care nu fac cinste deloc numelui de "Om": este categoria *conştiinţelor de vânzare*. Preţurile variază: de la 90.000 de hectare de pădure, cât se plăteşte pentru o "indulgenţă" arhierească, până la recompense mărunte pentru cei mărunţi. Mercurialul conştiinţelor conţine preţuri pentru orice "faţă", chiar şi pentru feţele regale, aşa cum s-a dovedit în vremea din urmă, pentru ca tragedia românească să fie încă şi mai adâncă.

Noroc că mandatul/mandatele prezidenţiale ale lui Ion Iliescu s-au epuizat de la sine, obligându-l la o poziţie mai modestă pe scena politică, pe care nu pare a avea de gând s-o părăsească decât cu picioarele înainte (trăsătură definitorie a liderilor comunişti). Îi va succeda oare, după atât amar de ani, un adevărat „Preşedinte al tuturor românilor"? Dacă alegerile prezidenţiale vor fi câştigate de Adrian Năstase, atunci se va chema că n-am făcut decât „să cădem din lac în puţ". Dar atunci rămâne şi întrebarea dacă nu cumva ne merităm soarta de „lanternă roşie" a Europei şi dacă nu cumva un Ion Iliescu n-a fost decât stafia născută din propria noastră nevrednicie, şi care poate lua orice alt chip, acum şi în vecii vecilor...

Gabriel CONSTANTINESCU

SF. APOSTOL ANDREI, OCROTITORUL ROMÂNIEI

În pragul mileniului trei, prin hotărâre sinodală, în virtutea unei vechi tradiţii, *Sf. Apostol Andrei*, cel dintâi chemat de Hristos la propovăduire, a fost declarat oficial *Ocrotitorul României*, ziua prăznuirii sale (30 noiembrie) devenind astfel *sărbătoare bisericească naţională*. În pragul ei se cuvine să ne reamintim câteva lucruri esenţiale privitoare la marele apostol şi la relaţia lui binecuvântată cu pământul şi credinţa daco-românilor, chiar dacă trebuie să recunoaştem că aici realitatea istorică se amestecă indefinit cu legenda. *(R. C.)*

Sfinţii Apostolii (gr. *apostolos*, „trimis", de la *apostellein*, a „trimite"), iniţial în număr de 12, sunt primii şi cei mai de seamă ucenici, aleşi şi îndrumaţi de Domnul Însuşi să propovăduiască Evanghelia („Veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni!"). Ei erau oameni simpli din Galileea, ce s-au întărit treptat în credinţă şi înţelegere, devenind gata să-L mărturisească pe Hristos până la jertfă. După spânzurarea lui Iuda, numărul de 12 s-a împlinit prin Matia, asupra căruia au căzut sorţii. Numele apostolilor sunt menţionate în Evangheliile sinoptice (*Mt* 10, 2–4; *Mc* 3, 16–19; *Lc* 6, 14–16) şi în *FA* (1, 13). Ulterior, cetei iniţiale a apostolilor li s-a adăugat Pavel, cel chemat de Hristos pe drumul Damascului (*FA*, cap. 9). La Cincizecime (în a cincizecea zi de la Înviere), după cum Domnul le făgăduise, peste ei S-a pogorât Sfântul Duh, în chipul limbilor de foc, iar aceasta este socotită naşterea Bisericii creştine (ai cărei episcopi sunt urmaşii apostolilor, prin succesiune harică). După cum Hristos este „piatra cea din capul unghiului" (*Ef* 2, 20), apostolii sunt „pietrele de temelie" ale Noului Ierusalim: „Zidul cetăţii avea douăsprezece pietre de temelie şi în ele douăsprezece nume, ale celor doisprezece apostoli ai Mielului" (*Apoc* 21, 14).

Hram la Mânăstirea "Peştera Sfântului Andrei"

Sf. Apostol Andrei, pescar din părţile Betsaidei, era fiul lui Iona evreul şi frate cu Sf. Apostol Petru. Fusese mai întâi ucenic al lui Ioan Botezătorul, iar pe Domnul a încuviinţat să-L urmeze fără şovăire, mărturisindu-l degrabă şi fratelui său, cu bucurie mare (cf. *In* 1, 41). După Înălţarea Domnului la ceruri, Andrei, asemenea tuturor celorlalţi apostoli, a apucat crucea propovăduirii. Sorţii i-au hărăzit să meargă în părţile dinspre Grecia, Marea Neagră şi Dunăre, iar de la Eusebiu din Cezareea şi Origen ştim că le-a predicat Evanghelia "sciţilor". Tradiţia românească îl consideră apostolul daco-geţilor, păstrându-se urme ale trecerii sale prin Dobrogea (Scythia Minor), printre care şi vestita "Peşteră a Sfântului Andrei", în împrejurimile căreia au înflorit cu timpul numeroase vetre bisericeşti şi călugăreşti. După unii, ar fi murit prin anii 64–67, în timpul persecuţiei lui Nero, iar după alţii mult mai târziu, pe la sfârşitul veacului „apostolic". Conform Sinaxarului, a pătimit moarte martirică în Patras, fiind răstignit pe o cruce în formă de X. Sfintele moaşte i se odihnesc în catedrala din Amalfi (Italia), iar capul a fost dăruit de Vatican Bisericii Ortodoxe a Greciei (păstrat în biserica închinată lui la Patras) şi a ajuns de curând şi pe pământ românesc.

În popor i s-a spus din vechime *Sântandrei* şi de numele său se leagă numeroase tradiţii folclorice, unele fără legătură cu cadrul bisericesc, ci mai degrabă contaminate de anumite reminiscenţe precreştine, printre care şi aceea legată de lupi (cărora Sf. Andrei le-ar fi un fel de staroste) şi de vârcolaci (care ar bântui, dimpreună cu alte fiinţe malefice, în noaptea ce precedă ziua prăznuirii sale). În mediile tradiţionale, noaptea de 29 spre 30 noiembrie trecea drept "Noaptea strigoilor": aceştia se războiau între ei, dar nu le dădeau pace nici oamenilor vii, care-şi luau diferite măsuri de precauţie, printre care şi aşa-numitul "Păzit al usturoiului" (un fel de noapte de veghe printre funii de usturoi, cu mâncare, băutură şi joc, la care luau parte îndeosebi flăcăii şi fetele). Astfel vegheat, usturoiul te ferea peste an de tot răul strigoilor, căpăta virtuţi lecuitoare deosebite, iar oamenii prevăzători îl luau cu ei când plecau la drum lung, consumându-l cu măsură. Funii de usturoi se puneau în "nopţile nelegiuite", până la cântatul cocoşilor, şi pe la uşi, ferestre, grinzi, porţi, iar pe alocuri şi prin grajdurile vitelor. În prelungirea acestei nopţi, ziua de Sântandrei era socotită şi ea primejdioasă: lupii îşi puteau "vedea coada" singura dată în an şi ieşeau în haite după pradă. Oamenii nu erau doar în pericolul de a fi mâncaţi de vii, ci şi în acela de a se preface în vârcolaci (de care tot usturoiul te putea feri, dimpreună cu rugăciunile către Sf. Andrei).

Numele de *Andrei* nu-i, cum s-ar putea crede, de origine evreiască, ci grecească: *An+dréas* stă în legătură cu substantivul *andreia*, „bărbăţie, îndrăzneală" (de la *anér*, *andrós*, „băr-bat"). Forma curentă este *Andrei* (feminin: *Andreea*, mai rar grafiat *Andreia*), cu diminutivul *Andi* (adeseori grafiat *Andy*, după model occidental). În vechime, limba română a cunoscut şi alte forme (*Andrii*, *Andruţa*, *Andrieş*, *Andreica*, *Andricuţ* etc.), unele dispărute cu timpul, altele păstrate doar ca nume de familie. Este prăznuit pe 30 noiembrie, iar luna calendaristică următoare, decembrie, îi purta în mod tradiţional numele (*Undrea* sau *Îndrea*). A fost supranumit „Apostolul lupilor" (a se vedea cartea cu acest titlu a publicistului creştin Dumitru Manolache) nu atât pentru credinţele populare menţionate, cât cu referire la înţelesul etnonimului vechilor daci: *daoi* (de la *daos*, „lup"), lămurit definitiv de M. Eliade în vol. *De la Zalmoxis la Genghis-Han* (cap. „Dacii şi lupii"), unde se observă că, „în perspectiva mitologică a istoriei", poporul român „s-a născut *sub semnul lupului*", atât pe filieră traco-daco-getă, cât şi pe filieră romană (Romulus şi Remus, crescuţi de Lupoaica de pe Capitoliu, erau fiii zeului-lup Marte).

Până s-a ajuns ca Sf. Andrei să devină Ocrotitorul României, iar ziua de 30 noiembrie să fie sărbătoare bisericească naţională, a trecut ceva timp. Până în 1995, ziua de Sf. Andrei era consemnată în calendare cu cruce neagră. În 1994, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca Sf. Apostol Andrei să fie înscris în calendarul bisericesc cu *cruce roşie*. Evenimentul are un precedent: în 1992, Galaţiul era primul oraş din România care primea "un ocrotitor ceresc" (cum spunea P. S. Casian Crăciun), tocmai în persoana Apostolului Andrei. În 1997, la un an după ce capul său, sosise de la Patras la Iaşi, Sf. Andrei era înscris în calendarul bisericesc ca Ocrotitor al României. "Văzând această evlavie a poporului dreptcredincios faţă de Sf. Ap. Andrei, Sf. Sinod, în şedinţa din 14 noiembrie 2001, a hotărât ca ziua de 30 noiembrie… să fie proclamată şi cinstită ca sărbătoare bisericească naţională", motiva P. F. Patriarh Teoctist hotărârea luată atunci. Astfel, avem azi, exact înainte cu o zi de 1 Decembrie, ziua naţională *politică*, o zi naţională *creştină*. Ca simbol al creştinismului nostru bimilenar, Catedrala Mântuirii Neamului, ce se va contrui în Parcul Carol din Bucureşti, va avea, pe lângă hramul Înălţării Domnului (care este şi Ziua Eroilor Neamului), şi hramul Sf. Ap. Andrei.

Racla cu capul Sfântului Andrei

ŞAH LA REGE ... (10)

de Gabriel CONSTANTINESCU

Pentru Carol Caraiman, devenit prin lovitura de stat din 8 iunie 1930 Regele Carol al II-lea al României, bilanţul primilor 4 ani de domnie putea fi considerat unul pozitiv. Acţiunea de slăbire a partidelor politice prin fărâmiţarea lor, pentru a-i fi mai uşor să le supună voinţei sale, s-a desfăşurat aşa cum îşi dorise. Partidul Naţional-Ţărănesc, cel ce-i făcuse jocul, ridicându-i mai întâi restricţia de a reveni în ţară şi apoi abrogând hotărârea solemnă a Adunărilor Naţionale Constituante din 4 ianuarie 1926, prin care prinţului transfug i se retrăgea "succesiunea Tronului şi toate drepturile, titlurile şi prerogativele de care, în virtutea Constituţiei şi a Statutului Familiei Regale, se bucura până la acea dată", a fost prima victimă a ingratitudinii regale. După ce a semănat sămânţa discordiei în rândurile fruntaşilor naţional-ţărănişti, în noiembrie 1933, Carol a înlăturat cu brutalitate de la guvernare partidul care-l făcuse rege. Nu-i mai era util! Iar conflictul deschis între Iuliu Maniu şi Alexandru Vaida Voevod, alimentat cu perfidie de camarilă, constituia o garanţie că unitatea partidului (care se bucura de un substanţial sprijin din partea electoratului) era profund subminată.

Cât priveşte celălalt mare partid politic, Partidul Naţional Liberal, după asasinarea lui I. G. Duca, Carol, încredinţând conducerea guvernului lui Gh. Tătărăscu, reuşise să îmblânzească cel mai aprig adversar, transformând partidul Brătienilor (care orchestrase scoaterea sa de la succesiune) într-un instrument docil, subordonat trup şi suflet camarilei. Caracterizând personalitatea noului premier, Pamfil Şeicaru scrie în *Istoria Partidelor Naţional, Ţărănist şi Naţional-Ţărănist*: "Carol era încântat de Tătărăscu, un prim-ministru pe măsura dorinţelor lui – cum prea bine ordonaţi, Majestate! Era comod, iar aparenţele unui regim democrat erau salvate. Şi de ce ar fi avut nevoie să guverneze direct, când un guvern parlamentar îi satisfăcea toate dorinţele?".

Dacă în relaţiile cu partidele Carol s-a dovedit un maestru în aplicarea faimosului adagiu roman *Divide et impera*, speculând ambiţiile, interesele şi slăbiciunile protagoniştilor scenei politice, în privinţa relaţiei sale cu opinia publică a fost tot timpul primejdios de vulnerabil. Cauza: legătura sa nelegitimă cu Elena Lupescu şi amestecul ţiitoarei regale şi a camarilei în guvernare. Comentând această situaţie, Paul D. Quinlan scrie în *Regele playboy – Carol al II-lea de România*: "În pofida ostilităţii crescânde faţă de Lupescu, nu exista nici o şansă ca Regele să o abandoneze. Loaial, Buhman [secretarul său particular – n.n.] s-a simţit chiar dator să-l avertizeze pe Carol cu privire la răul pe care Elena Lupescu îl provoacă «marii lui popularităţi», adăugând că se simţea trist să spună aşa ceva, dar că se gândea numai la binele Regelui. Dar Carol, ridicând din umeri, a replicat că «ţara nu se va revolta din pricina Duduii». Sperând să prindă doi iepuri dintr-un foc, Averescu, într-o conversaţie cu Argetoianu din ianuarie 1934, a făcut speculaţia că dacă Lupescu ar fi plecat din România, Carol ar fi urmat-o. Averescu avea probabil dreptate, deoarece Carol nu putea trăi fără Duduia. O asemenea dragoste e rară, dar în cazul lui Carol s-a dovedit tragică. «E cealaltă jumătate a mea», se pare că ar fi spus odată Regele. După toate aparenţele, Carol nu a înşelat-o niciodată. Nu se poate afirma însă acelaşi lucru despre amanta sa".

Din raţiuni uşor de înţeles, Eugeniu Buhman îi atribuie lui Carol calităţi pe care acesta nu le-a avut. Era nu numai apropiat de familia regală, ci şi devotat celui pe care-l slujea. Mult mai aproape de adevăr cu privire la profilul moral al lui Carol este Pamfil Şeicaru, care l-a cunoscut şi l-a analizat obiectiv în memoriile sale: "Carol avea pasiuni, dar nu era capabil de afecţiune şi memoria nu-l tulbura amintindu-i de oameni care făcuseră sacrificii pentru el. Incontestabil, într-o convorbire ştia să se arate plin de căldură, să cucerească printr-un accent de sinceritate, prin tot ce avea fizic şi moral felin, dar acele însuşiri de seducţie, care rareori dădeau greş, aveau ceva de curtezană, subordonând sforţarea de a seduce unui scop precis (...) Mă îndoiesc că regele Ferdinand să se fi naţionalizat pe tron, dar a ştiut, într-un moment, într-un moment crucial, ce înseamnă datoria de rege. Şi acest simţ al datoriei regale este esenţial. Or, tocmai imperativul moral al funcţiei regale a lipsit prinţului Carol. Mă întreb dacă în succesiunea de renunţări nu stă manifestarea unei intuiţii a nevocaţiei lui domneşti, presentimentul răului pe care era destinat să-l facă ideii monarhice şi ţării. Lăsând la o parte retorica pe care o stăpânea cu atâta artă, lăsând la o parte beneficiile rezultate din situaţia lui de prinţ moştenitor şi ulterior rege, ce l-a legat pe Carol de poporul român? «Regii se naţionalizează pe tron», susţinea doctrinarul monarhiei, Charles Maurras, ca să primească o totală dezminţire în cazul lui Carol, cu care a început agonia monarhiei în România".

Consideraţiile lui Pamfil Şeicaru cu privire la caracterul şi comportamentul moral al lui Carol sunt ilustrate convingător de înlăturarea, la insistenţele Elenei Lupescu, a lui Puiu Dumitrescu, secretarul şi prietenul său devotat în anii exilului, ca şi a lui Nae Ionescu, consilierul său intim pentru problemele specific româneşti. Dar nu de curteni sinceri, devotaţi principiului monarhic, slujind cu credinţă "coroana română" avea nevoie camarila, ci de acoliţi lipsiţi de scrupule, care, mânaţi până la desfigurare de ambiţia de a parveni, erau capabili să săvârşească orice josnicie. Un tip de curtean căutat şi cultivat de casele domnitoare în sânul cărora s-a cuibărit imoralitatea împinsă până la depravare.

La noi, personajul care a intuit cerinţele camarilei – şi s-a dovedit totdeodată capabil să le satisfacă – s-a chemat Ernest Urdăreanu. În aparenţă un ofiţer de cavalerie din Regimentul de Escortă Regală, fără merite deosebite, căruia generalul Constantin Ilasievici, mareşalul Palatului, îi încredinţase funcţia de supraveghetor al automobilelor regale. "Abia trecut de 40 de ani – ni-l descrie Paul D. Quinlan -, mic de statură şi oacheş, cu urme de vărsat pe faţă şi o plăcuţă de argint în cap, Urdăreanu putea fi, când vroia el, de-a dreptul fermecător, manierat şi încântător de îndrăzneţ. «Un ofiţer tipic de cavalerie», spune despre el Buhman. Deşi nu era cult, vorbea o franceză impecabilă şi era inteligent, ambiţios şi lipsit de scrupule. Îi plăceau jocurile de noroc, era un excelent dansator şi, după cum umbla vorba, se pudra şi se dădea cu ruj. Reputaţia lui de afemeiat era scandaloasă chiar şi printre români".

În noua sa funcţie la palat, Urdăreanu s-a purtat exemplar, dovedind că este capabil, fapt remarcat şi apreciat de Carol. "Însă – ne lămureşte în continuare Paul D. Quinlan – era suficient de inteligent ca să-şi dea seama că nu puteai şti niciodată la ce să te aştepţi, cu un om ca regele Carol, dacă nu ai pus un picior şi în cealaltă tabără". Aluzie nevoalată la necesitatea de a obţine protecţia Elenei Lupescu, pe care nu va întârzia să o obţină.

"La puţină vreme după venirea la palat, Urdăreanu a fost invitat la o petrecere – relatează acelaşi biograf – în casa căpitanului Aratos. Acolo a întâlnit-o pe amanta lui Carol. Cum era un expert în arta seducţiei, n-a trecut mult şi au devenit intimi. Buhman nu consideră însă că în acest caz se putea vorbi de o cucerire. «N-a fost greu pentru Urdăreanu să o seducă. Era o femeie uşoară!»". Aşadar, Urdăreanu devine amantul amantei regelui! O relaţie care nu se consumă în taină, ci cu asentimentul lui Carol. Explicaţia acestei situaţii, în care imoralitatea era practicată fără perdea, este furnizată convingător de Alex Mihai Stoenescu în *Istoria loviturilor de stat în România*, care pune comportamentul sexual aberant al lui Carol pe seama unor grave turburări genetice: "Efectul acestei maladii asupra lui Carol II a fost priapismul (de la Priapus, zeul fertilităţii în mitologia greacă), ce constă într-o erecţie prelungită şi foarte dureroasă, care poate dura de la câteva ore la câteva zile (...) În faza finală a priapismului se produce o degradare accentuată a vaselor penisului, o inflamare progresivă şi ireversibilă, pe fondul unei semierecţii permanente, boala devenind cronică. Efectul imediat şi cel mai dramatic este impotenţa. În perioada 1933-1934 Carol II cunoştea deja simptomele impotenţei, efectele psihice asupra bolnavului fiind însemnate (...) În cercurile intime ale camarilei se cunoştea deja faptul că, după un episod erotic Carol-Lupescu, în care partenerul îşi excita partenera fără a ajunge la actul sexual, Elena îşi chema unul din amanţi pentru a finaliza prin act starea de excitaţie produsă de Carol. Relaţia «curioasă» a Elenei Lupescu cu amanţii ei, chiar în prezenţa regelui Carol, este evocată delicat şi de regele Mihai. [Referire la o situaţie concretă, trăită în copilărie de regele Mihai şi relatată în *Convorbirile* cu Mircea Ciobanu – n.n.] Elena Lupescu era o femeie foarte versată, cu un lung episod de prostituţie înainte să-l întâlnească pe Carol, şi care a înţeles că gestionând boala bărbatului, va gestiona şi puterea politică pe care o avea acesta. Aşa cum am arătat, Carol asocia sexul cu Puterea în mod conştient. Este greu de ştiut în ce stadiu al bolii a avut loc întâlnirea Carol-Lupescu (ianuarie 1925), dar putem folosi aparatul logic pentru a înţelege că fuga în străinătate din perioada 1925-1930 a limitat posibilităţile practice şi condiţiile morale ale escapadelor lui Carol, accentuând dependenţa de partenera Elena Lupescu (...) Analizând acum fazele priapismului lui Carol II, vom constata că relaţia sexuală propriu-zisă a mai fost, de la un anumit moment, importantă şi că se întemeia fundamental pe unitatea unui cuplu legat medical, dar şi sufleteşte. Intrarea bolii în faza sa cronică, cu apariţia impotenţei, explică şi escapadele exibiţioniste ale lui Carol, şi riturile masochiste din interiorul cuplului, şi legăturile sexuale ale Elenei Lupescu cu alţi bărbaţi, fără ca ele să afecteze solidaritatea cuplului. De asemenea, acest tip de raport personal dă o dependenţă totală a bolnavului de partenera sa şi îi asigură acesteia o dominaţie exclusivă".

Ar fi însă greşit să credem că relaţia Elena Lupescu-Ernest Urdăreanu a fost un roman de dragoste în care au precumpănit sentimentele. Cei doi, cunoscându-se cu prilejul unei aventuri (care ar fi putut avea caracter trecător, ca şi celelalte aventuri galante ale amantei lui Carol), şi-au dat seama că îşi pot fi utili unul altuia. Urdăreanu găsise calea de a parveni sub augustele auspicii ale lui Carol, iar Lupescu descoperise persoana prin intermediul căreia putea să pătrundă acolo unde ponosul de ţiitoare a regelui şi antecedentele de prostituată de lux îi interziceau accesul. Dar pentru ca Urdăreanu să preia acest rol trebuia propulsat într-o funcţie înaltă, de pe a cărei platformă să poată acţiona în sensul dorit de conducătoarea camarilei. Aşa se explică ascensiunea sa fără precedent în ierarhia slujbelor superioare ale Palatului. După ce a fost avansat peste rând locotenent-colonel, devine ofiţer de ordonanţă al regelui. În 1933 este numit adjutant regal şi doi ani mai târziu i se încredinţează funcţia de prefect al Palatului. În 1936 devine vice-mareşal, un an mai târziu mareşal şi, din octombrie 1937, mare şambelan al Palatului. Abolirea regimului democratic şi instaurarea dictaturii personale a regelui Carol al II-lea i-a oferit lui Urdăreanu noi posibilităţi de afirmare. Din martie 1938 devine ministrul Casei Regale, iar o dată cu înfiinţarea Partidului Naţiunii (iunie 1940) i se încredinţează funcţia de Şef de Stat Major al acestei formaţiuni politice al cărei conducător era însuşi regele.

În legătură cu acest josnic personaj, căruia opinia publică, pentru a sublinia prezenţa sa la toate actele de corupţie puse pe seama camarilei, i-a schimbat numele din Urdăreanu

(continuare în pag. 6)

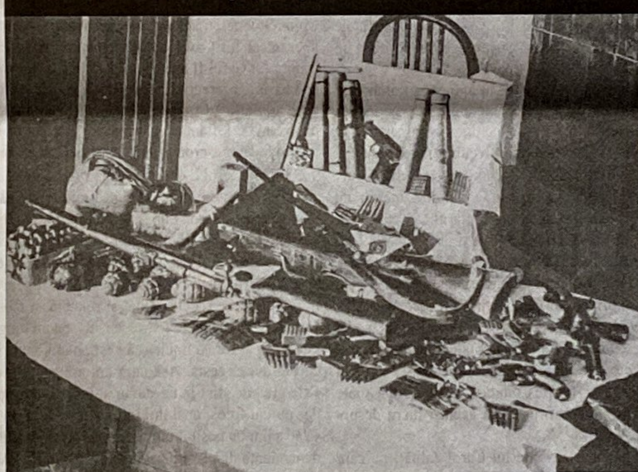
ȘAH LA REGE ...

în "Murdăreanu", trebuie făcută următoarea precizare. Spre deosebire de toți ceilalți componenți ai camarilei, chiar și de cei aflați în poziții de vârf, Urdăreanu, după o scurtă perioadă de noviciat, a fost asimilat de cuplul Carol-Lupescu. Cine își ia osteneala să citească *Însemnările zilnice* ale lui Carol al II-lea nu se poate să nu fie izbit de abundența notațiilor de genul acesta: "Seara Duduia poftită la masă de Ernest Urdăreanu la Capșa"; sau: "După-masă i-am chemat pe Tătărăscu și Urdăreanu ca să discutăm din nou oportunitatea schimbărilor în Guvern ce voiam a le face mâine". Dar însemnarea care pune în lumină ce a reprezentat Urdăreanu în clipele de apogeu ale puterii sale este următoarea: "Lungă conversație cu Urdăreanu asupra situației. El spune că îi e teamă că din cauza slăbiciunii celorlalți și fiindcă a luat foarte multă autoritate, să nu fie împins, azi de mulți, mâine de mase, la Președinția Consiliului (...) Adevărat este că nu-l lasă în pace, nimica nu se face fără ca el să fie consultat. Tătărăscu, nevoind să ieie lucrurile serios în mână, pentru orice părț vine la el și miniștrii la ministrul Casei Regale. (Duminica 7 aprilie 1940)". Atât de strânse au devenit legăturile lui Urdăreanu cu cuplul Carol-Lupescu încât nu greșim afirmând că, de la instaurarea regimului de dictatură regală până la izgonirea lor din țară, România a fost condusă de treimea Carol-Lupescu-Urdăreanu. O treime căreia numai moartea în exil a celor care au alcătuit-o îi va pune capăt.

"Restaurația", lovitura de stat a lui Carol Caraiman de la 8 iunie 1930, s-a suprapus peste starea de spirit profund monarhică a populației, astfel că, în afara unui cerc restrâns de politicieni liberali, fideli Brătienilor, țara l-a acceptat, iar național-țărăniștii lui Maniu, aflați la putere și dispunând de majoritate parlamentară, nu numai că nu i-au împiedecat revenirea din exil, dar s-au grăbit să opereze modificările constituționale pentru a-l proclama Regele României, în speranța recompensei cu menținerea la guvernare în vecii vecilor. Trezirea la realitate s-a produs însă curând. Abuzurile săvârșite fără rușine de camarila patronată de țiitoarea regelui au stârnit reacțiunea firească. Românii au realizat că deși "monarhia este întotdeauna bună", uneori monarhii pot fi "slabi sau răi", și că în istorie au existat cazuri când monarhilor din această categorie "li s-a tăiat capul".

Lt.-Col. Victor Precup, și corpurile delicte ale conspirației sale

"Se descoperă un complot militar: colonel Precup, maior Nicoară, mai mulți căpitani și locotenenți. În total, 11 ofițeri. Se trimisese de la Cluj la București o ladă cu explozive. Obiectivul nu e încă lămurit. Unii vorbesc de intenția de a asasina pe d-na Lupescu. Alții de introducerea unei dictaturi militare. Ofițerii sunt arestați; vor fi judecați în curând". Așa sună notația datată 7 aprilie 1934 din *Însemnările politice* ale lui Armand Călinescu. Așadar, la 4 ani de la "Restaurație", un grup de ofițeri pun la cale răsturnarea regelui și asasinarea țiitoarei sale. Din păcate, însă, cu excepția scrierilor memorialistice care-l menționează, "cazul Precup" este ignorat în lucrările privind istoria noastră recentă, deși el prefațează oarecum izgonirea din țară, în septembrie 1940, a lui Carol și a țiitoarei sale.

Numele Precup este menționat pentru prima dată de I. G. Duca în ale sale *Amintiri politice*, în legătură cu evenimentele legate de Marea Unire: "În sfârșit, ne-a venit solia mult așteptată; se compunea din profesorul din Sibiu, Nicolae Bălan [viitorul mitropolit al Ardealului – n.n.] și un chipeș ofițer de aviație, Precup". Victor Precup s-a născut la 3 aprilie 1889 în comuna Miercurea Sibiului, într-o familie de gospodari români, înrudită îndeaproape cu Ștefan Cicio-Pop. Fost ofițer în armata austro-ungară, este primit la 7 noiembrie 1918 în cadrele armatei române și participă la campania de eliberare a Transilvaniei de sub bandele bolșevice ale lui Bela Kun. Patriot înflăcărat și monarhist convins, a militat pentru revenirea prințului Carol în țară și repunerea lui în drepturile de moștenitor al tronului. În lucrarea sa *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române*, Cristian Troncotă îi face colonelului Victor Precup un portret defavorabil, explicabil prin nedisimulata admirație pe care o nutrește față de Carol al II-lea și poliția sa secretă. *Motto*-ul capitolului în care prezintă "cazul Precup" este lămuritor în acest sens, cu atât mai mult cu cât semnatarul citatului, N. D. Stănescu, este un colaborator apropiat al personajului elogiat. "Afacerea Precup a fost determinantă pentru ascensiunea lui Moruzov, consolidarea poziției acestuia, devenind *homo regius*, cât și pentru mersul ascendent al instituției ce o conducea și care de aci înainte va servi în primul rând și direct interesele șefului statului". Ciudat mod de a eluda esențialul pentru a susține un punct de vedere partizan!

Atașamentul lui Precup față de prințul exilat s-a manifestat încă din anul 1927, când, sub guvernul liberal, a făcut parte din Consiliul de Război care l-a judecat pe Mihail Manoilescu. Acesta fusese arestat de Siguranță în trenul care-l aducea de la Paris, de unde venea cu scrisori către Ion I. C. Brătianu, Iuliu Maniu, Nicolae Iorga și Mareșalul Averescu, semnate de prințul Carol, care își manifesta intenția de a se reîntoarce în țară. Fapta a fost incriminată ca atentat la siguranța statului, dar Mihail Manoilescu a fost achitat, la achitarea sa contribuind decisiv votul colonelului Precup.

După venirea la putere a național-țărăniștilor, prim-ministrul Iuliu Maniu, adept al revenirii prințului Carol în țară, i-a folosit atât pe colonelul Precup cât și pe maiorul Nicoară (cel de al doilea nume de pe lista complotiștilor) ca purtători de cuvânt ai condițiilor sale, condiția principală fiind despărțirea definitivă de Elena Lupescu. Evoluția evenimentelor de după "Restaurație", cu precădere omniprezența camarilei în viața politică, economică și socială, cu consecințe dezastruoase pentru națiune, i-a dezamăgit pe mulți din cei care inițial au aplaudat reveirea lui Carol în țară. Frustrarea lor a luat forme diferite în funcție de temperament și de soluția preconizată pentru a curma răul. Iuliu Maniu, de pildă, a ales calea protestului politic. La polul opus, Victor Precup, și o dată cu el grupul de ofițeri care i s-au alăturat, a socotit că răul trebuie extirpat radical, folosind violența. Așa s-a născut și a prins forme concrete ideea complotului. Dar iată cum prezintă Paul D. Quinlan scopul urmărit de complotiști și modul în care au acționat, relatarea sa bazându-se pe informații extrase din *Jurnalul* lui Eugeniu Buhman, secretarul personal al lui Carol, a cărui obiectivitate și corectitudine sunt deasupra oricărei îndoieli: "În aprilie a fost descoperit un complot de răsturnare a lui Carol de pe tron. Ca și în restul țării, nemulțumirea crescândă față de regim s-a răspândit și în rândul armatei. Considerând că trebuie să acționeze în acel moment pentru salvarea țării, vechiul prieten al lui Carol, Victor Precup, a pus la cale un plan nechibzuit, prin care urma să preia conducerea guvernului și să devină dictator. Planul prevedea închirierea unei camere de hotel pe Calea Victoriei, prin fața căreia ar fi trebuit să treacă Regele și alți membri ai curții regale în noaptea de Înviere, în drum spre Mitropolie. La momentul stabilit – semnalul fiind aruncarea unei rachete –, conspiratorii urmau să arunce grenade de mână asupra convoiului regal, prin fereastra camerei de hotel. În confuzia creată, conspiratorii trebuiau să se repeadă în stradă și să ordone jandarmilor să încercuiască zona. În același timp, câțiva dintre conspiratori trebuiau să preia controlul Palatului regal și a altor clădiri guvernamentale din centrul orașului (...) Din fericire pentru Carol, planul a fost înăbușit în fașă. Un sergent i-a auzit din întâmplare vorbind pe conspiratori și le-a spus superiorilor săi. Când ofițerii au fost arestați, erau înarmați până în dinți. La scurt timp după aceea, Precup a declarat, în fața Curții Marțiale, că acționase din «patriotism» și că principalul lui obiectiv nu era atât îndepărtarea Regelui, cât eliminarea influenței lui Lupescu".

Procesul grupului de conspiratori a început la 20 aprilie, la Consiliul de Război al Corpului II Armată, președinte fiind generalul Grigore Corniceanu și acuzator locotenent-colonelul R. Hotineanu. În relatarea desfășurării procesului, Cristian Troncotă face următoarea precizare, demnă de reținut: "Fără a recunoaște explicit, (Precup) a lăsat să se înțeleagă că dorea să o elimine din preajma regelui pe Elena Lupescu. Manifesta evidente simpatii pentru P.N.Ț. și Garda de Fier și antipatie față de P.N.L. De altfel la procesul său au depus favorabil atât Iuliu Maniu, cât și Corneliu Zelea Codreanu".

Procesul grupului condus de colonelul Victor Precup este menționat și de Armand Călinescu în *Însemnări politice*. În nota cu data de 21 aprilie, el consemnează: "La Consiliul de Război, procesul complotiștilor. Se urmează în condiții dure pentru inculpați. Ei încearcă să spună că au fost dirijați de o acțiune «patriotică» împotriva d-nei Elena Lupescu. Noaptea târziu se închid dezbaterile procesului complotiștilor. Sunt toți condamnați la 10 ani recluziune". În nota cu data de 3 mai, el relatează consumarea ultimului act al acestei drame politice, degradarea condamnaților: "La Malmaison [cazarmă în centrul capitalei – n.n.] se face degradarea lui Precup și celorlalți complotiști. Asistă delegați ai tuturor unităților militare din țară. În timpul ceremoniei are loc, însă, un incident penibil. Precup și Nicoară încep să vocifereze, spunând că procesul a fost o înscenare, opera d-nei Lupescu. Sunt insultați apoi generalii Ionescu și Partenie, care comandau acolo. S-a remarcat că asistenții nu blamau pe condamnați".

Mult mai interesante sunt însă considerațiile lui Grigore Gafencu asupra "cazului Precup", consemnate în volumul său de *Însemnări politice*: "Nu s-a știut niciodată precis – fiindcă instrucția și procesul s-au desfășurat în condiții de tăinuire și de plăsmuire a adevărului – dacă Precup urmărea, cum pretinde versiunea oficială, uciderea regelui și a întregului guvern, sau dacă plănuise numai, cum declarau prietenii săi, suprimarea d-nei Lupescu (...) Graba cu care s-a judecat procesul, asprimea pedepsei și ciudata publicitate dată penibilului spectacol al degradării au contribuit să așeze complotul Precup în centrul preocupărilor generale. În curtea cazărmii Malmaison, în fața unui public numeros și emoționat, ofițerii degradați au strigat, fără ca nimeni să-i fi putut opri, cuvinte de batjocură și de afurisenie împotriva favoritei regale. Aceste cuvinte au făcut ocolul orașului, al armatei și al țării. Au fost singurele bombe ale lui Precup care au explodat. Efectul lor a fost însă mare".

(Va urma)

Cinstirea Sfinților Arhangheli datează în calendarul bisericesc ortodox încă din secolul al V-lea. Pe 8 noiembrie este rânduit praznicul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, pe care creștinătatea occidentală îi sărbătorește pe 29 septembrie (dimpreună cu Arhanghelul Rafael). De fapt, praznicul ortodox, deși acordă cuvenita întâietate celor doi „Arhistrategi", are în vedere întreg soborul „Puterilor cerești celor fără de trup", adică al lumii îngerilor. În limba noastră veche, Sfinții Arhangheli erau numiți cu precădere Sfinții Voievozi (prin echivalarea termenului grecesc, care înseamnă tocmai „fruntași ai îngerilor"). Imaginația populară i-a perceput pe Mihail și Gavriil ca pe niște domnitori înconjurați de curtea lor, deși, teologic vorbind, ierarhiei cerești a îngerilor nu-i corespunde ierarhia seculară, ci ierarhia bisericească (tradiție analogică impusă definitiv prin scrierile atribuite lui Dionisie Areopagitul). Dar să vedem mai îndeaproape cine sunt arhanghelii, care este locul lor în lumea îngerilor și în ce raporturi se află ei cu Dumnezeu și cu lumea oamenilor.

Lumea îngerilor

După învățătura Bisericii, Dumnezeu a creat mai întâi *lumea nevăzută*, de natură *spirituală*, iar numai apoi *lumea văzută*, de natură *materială*. În ce-l privește pe om, el a fost creat cel din urmă, ca o sinteză și ca o încununare a întregii creații. Legat prin suflet de cele nevăzute, iar prin trup de cele văzute, omul a primit cea mai complexă existență și cea mai înaltă chemare, chiar mai presus de îngeri, după cum ne învață Sf. Părinți, de vreme ce nu oamenii slujesc îngerilor, ci îngerii slujesc oamenilor, și de vreme ce Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om și nu înger. Dar păcatul a stricat firea noastră dintâi, pe care Hristos a venit s-o restaureze. În condiția noastră actuală, îngerii ne sunt *modele spirituale* spre care tindem în lupta cu ispitele, iar despre cei îmbunătățiți se spune că și-au agonisit "stare îngerească". Astfel, bunăoară, pe Sf. Ioan Botezătorul – despre care Domnul a spus: "Nu s-a ridicat dintre cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul; totuși cel mai mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el" (*Mt* 11, 11) – tradiția îl numește "Îngerul Pustiei".

Cartea Facerii nu dă detalii asupra creației lumii nevăzute, iar referințele biblice despre îngeri sunt destul de răzlețe. (Se știe că o parte din ei au căzut în păcatul trufiei o dată cu "voievodul" lor, Lucifer sau Satana, "tatăl minciunii" și "înșelătorul a toată lumea"; aceștia, numiți cel mai adesea diavoli, demoni sau draci, au devenit, prin voia lor nesăbuită, duhuri rele sau necurate, locuitori ai iadului, rupți pentru totdeauna din comuniunea cu Dumnezeu și cu "cetele de sus".) Mulți Sf. Părinți au vorbit despre lumea "Puterilor cerești" (unii numai în treacăt, alții mai în amănunt), dar tratatul creștin cel mai complet este *Ierarhia cerească* a lui Dionisie [Pseudo-]Areopagitul. Acesta vorbește de 9 cete îngerești, grupate în 3 clase sau ranguri ("îngeri" este atât o denumire generică pentru ființele create ale lumii nevăzute, cât și numele propriu uneia dintre cele nouă cete cerești): **I. 1) Serafimi, 2) Heruvimi, 3) Scaune (sau Tronuri); II. 4) Domnii, 5) Puteri, 6) Stăpâniri; III. 7) Începătorii, 8) Arhangheli, 9) Îngeri**. Deosebirile dintre aceste cete rămân tainice pentru noi, dar este certă dispunerea lor *ierarhică*, conform căreia Serafimii și Heruvimii sunt cei mai apropiați de Dumnezeu, iar Arhanghelii și Îngerii sunt cei mai apropiați de oameni. Această dublă slujire – pe de o parte *lui Dumnezeu*, pe de altă parte *oamenilor* (dar tot la porunca lui Dumnezeu) – este caracteristica definitorie a duhurilor îngerești. "Nu sunt oare toți [îngerii] duhuri slujitoare?", întreabă retoric Sf. Ap. Pavel (*Evr* 1, 14). "Ei – zice Sf. Ioan Damaschin – păzesc porțile pământului, sunt înaintestătătorii neamurilor și ai locurilor, după cum le-a fost lor dat de Creator, călăuzindu-ne și ajutându-ne în lucrurile noastre" (*Dogmatica*, II, 3). *Anghelos* înseamnă în greacă tocmai "sol", "mesager", "vestitor", "crainic", "trimis".

Textele sfinte mărturisec nu o dată numărul foarte mare al îngerilor: "Mii de mii îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui [a Celui-Vechi-de-Zile]" (*Dn* 7, 10); "Și am văzut și am auzit glas de îngeri mulți, de jur-împrejurul tronului și al ființelor, iar numărul lor era zeci de mii de zeci de mii și mii de mii..." (*Ap* 5, 11). Sf. Ioan Gură de Aur vorbește de "popoare infinite de puteri netrupești, ale căror mii nu le poate număra nimeni" (*Omilia VI la Evrei*), iar Clement Alexandrinul ne încredințează că "îngerii sunt în număr infinit" (*Stromata*, VII, 11), infinitatea însemnând desigur aici, observă Părintele Stăniloae, "nu lipsa oricărei limite a numărului lor, ci neputința pentru oameni de a ajunge vreodată la capăt în numărarea acestora" (*Teologia dogmatică ortodoxă*, ed. 1978, vol. 1, p. 424). Și tot el precizează: "Varietatea lor e tot așa de mare ca și între popoarele lumii văzute, sau cu mult mai mare" (*ibid.*, p. 425).

Deși sunt duhuri (*pneumata*), ființe raționale, imateriale și nemuritoare, trebuie totuși bine precizat că îngerii, raportați la divinitate, ni se înfățișează ca mărginiți, neposedând nici atotînțelepciunea, nici atotputernicia, nici omniprezența lui Dumnezeu. Îngerii nu sunt divinități de ordin inferior, cum apar uneori în religiile necreștine, ci făpturi, ca și oamenii, numai că fără de trupuri. Netrupești fiind, ei pot totuși, cu voia lui Dumnezeu, să se înfățișeze cu chip omenesc. Biblia consemnează numeroase *angelofanii* (arătări sau apariții de îngeri), ca la *Daniel* 9, 21 ("Și pe când vorbeam în rugăciunea mea, iată un om, Gavriil, ...în zbor grăbit, se apropie de mine pe la vremea jertfei de seară"), sau ca la *Matei* 27, 2-3 ("Și iată, s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul, iar îmbrăcămintea lui albă ca zăpada").

Sfinții Arhangheli sau Voievozi

De cele mai multe ori îngerii apar ca slujitori anonimi ai voinței divine. Trei dintre fapturile îngerești sunt totuși bine individualizate în conștiința creștină: arhanghelii *Mihail, Gavriil și Rafail*; ei sunt întâistătătorii cetelor îngerești mai apropiate de oameni și puternic implicate în iconomia mântuirii noastre. După tradiția biblică, arhanghelii (îngeri stătători dinaintea Tronului dumnezeiesc și purtători la cer ai rugăciunilor celor drepți) sunt în număr de 7, dar în textele canonice și în cele "bune de citit" nu apar nominalizați decât cei 3 (desigur, cei mai importanți).

Mihail ne este înfățișat, atât în Vechiul cât și în Noul Testament, drept "mare arhistrateg", căpetenie a "oștirilor cerești", fiind pedepsitorul direct al lui Lucifer (popular: Luceafărul), pe care l-a izgonit din cer ("Am văzut pe Satana ca un fulger căzând din cer" – zice Mântuitorul la *Lc* 10, 18) atunci când acesta s-a trufit împotriva Ziditorului (vezi *Is* 14, 13-14, sau *II Tes* 2, 4). Mihail este deci împlinitorul dreptății dumnezeiești, purtând în mâna dreaptă sabia de foc, cum îl vedem cel mai adesea reprezentat în icoane (iar în biserici mai ales pe ușa diaconească din stânga ușilor împărătești). Numele său – în evreiește *Miha'El* – se tâlmăcește: "Cine e ca Dumnezeu?". Se crede că al lui va fi și "glasul arhanghelului" care va trâmbița învierea și judecata la a doua venire a Domnului (vezi *I Tes* 4,16). În vechime era socotit ocrotitorul ceresc al "poporului ales". La noi există o tradiție populară cu privire la ajutorul dat în războaie de către Arhanghelul Mihail lui Ștefan cel Mare și Sfânt (pe care nici Marele Mucenic Gheorghe nu-l lăsa de izbeliște, regasindu-se chiar pe steagul de luptă al voievodului). Arhanghelul Mihail a fost ales și patron spiritual al Legiunii care-i poartă numele (întemeiate de Codreanu – "trimisul Arhanghelului", cum i s-a spus – și de "văcăreșteni" în vara lui 1927), semnificând sabia dumnezeiască a dreptății, pedepsitoare a vrăjmașilor Crucii și a trădătorilor de neam și țară. Biserica îl cinstește pe 6 septembrie (pomenirea minunii săvârșite de el în Colose, unde a deschis "puțul fără fund") și pe 8 noiembrie.

Gavriil – mesagerul marianic prin excelență (începând cu Sf. Ioachim și Ana, părinții Sfintei Fecioare), numit liturgic "preafrumosul" și "înveselitorul" și reprezentat în biserici mai ales pe ușa diaconească din dreapta ușilor împărătești – este arhanghelul Bunei Vestiri ("Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei..." – *Lc* 1, 28 și urm.), purtătorul predilect al veștilor legate de iconomia mântuirii. El apare, în ambele Testamente, drept călăuzitorul spre adevăr și vestitorul ceresc cel mai de seamă al Cuvântului dumnezeiesc, inclusiv al Învierii Domnului (fiind cunoscut mai ales datorită profetului Daniel și evanghelistului Luca). *Gabri'El* înseamnă în evreiește "Dumnezeu a fost puternic". Îl întâlnim în calendarul bisericesc pe 26 martie (imediat după Buna Vestire), pe 13 iulie (Soborul Arhanghelului Gavriil) și pe 8 noiembrie.

Rafail (cunoscut din *Tobit*, carte necanonică, dar "bună de citit" a Vechiului Testament) este, conform tradiției, vindecătorul celor bolnavi (în evreiește, *Refa'El* înseamnă "Dumnezeu a vindecat"), ca unul ce l-a scăpat de orbie pe bătrânul Tobit; apoi călăuzitorul tainic al celor ce călătoresc cu treburi și cu griji, precum Tobie; dar mai ales ocrotitorul nunții și al dragostei conjugale (vezi *Tob*, mai ales 6, 18-19: "«Iar când va fi să te apropii de ea [de Sara, fiica lui Raguel], ridicați-vă amândoi, rugați-vă la Domnul cerului și cereți ca asupra voastră să vină îndurare și mântuire. Nu te teme, căci ea ți-a fost rânduită dintotdeauna. Tu ești cel care o vei scăpa [mântui]». Când Tobie a auzit cuvintele lui Rafail, că ea era sora [neamul și perechea] lui, din seminția casei tatălui său, a iubit-o mult și inima i s-a lipit de ea".

În iconografia ortodoxă apare reprezentat uneori și un arhanghel *Uriil* (în tandem cu Rafail, așa cum Gavriil este cel mai adesea reprezentat în tandem cu Mihail). Despre acesta se face pomenire într-o apocrifă a Vechiului Testament (*Cartea lui Enoh*), dar n-are individualitatea pregnantă a celor de mai sus. Alți arhangheli, nominalizați în unele apocrife biblice (Raguel, Sariel, Iermiel) sau scrieri rabinice (Barachiel, Iehudiel, Zedachiel), n-au trecut în tradiția noastră.

Vasile A. Marian

DREAPTA POMENIRE A LUI DANIIL SANDU TUDOR

În ziua de 17 noiembrie 2004 se împlinesc 42 de ani de la trecerea la cele veşnice a celui care a fost Părintele Ieroschimonah Daniil (Sandu Tudor) de la Sihăstria Rarăului, decedat în închisoarea de la Aiud şi recent propus spre canonizare, ca mărturisitor al lui Hristos împotriva ateismului roşu. Trupul său neînsufleţit, aruncat în groapa comună din Cimitirul "Trei Plopi", a rămas neidentificat. Moartea sa a fost tăinuită de autorităţi, dar în primăvara anului 1963 a început să circule ştirea că Părintele Daniil pierise în prigoană. Există un *Act de deces* eliberat de închisoarea Aiud, care confirmă ziua, luna şi anul morţii, dar „diagnosticul" dat este departe de a fi cel real. A murit ca un Martir al credinţei şi al neamului românesc, neacceptând să se lepede de Sfânta Cruce şi să-i convingă pe ceilalţi preoţi ortodocşi din închisoare să semneze o declaraţie comună de renunţare la Ortodoxie şi la Preoţie.

Despre Sandu Tudor s-au spus multe vorbe grele, multe neadevăruri: că ar fi fost un laic fără chemare duhovnicească, fără har, un om neiertător, un antisemit, un legionar, un duşman al poporului, care ar fi îmbrăcat rasa monahală numai pentru a înşela vigilenţa autorităţilor. De altfel, această din urmă acuzaţie a fost adusă întregului "Lot Alexandru Teodorescu", care cuprindea 16 persoane, toate din anturajul "Rugului Aprins".

Se ştie, bunăoară, că Sandu Tudor a fost în cele mai bune relaţii de prietenie şi profesionale cu intelectualii evrei din generaţia sa. Atât la revista *Floarea de Foc*, cât şi la ziarul *Credinţa*, au colaborat un număr însemnat de intelectuali evrei, unii chiar cu rubrici permanente. Comunitatea Evreilor din România nu l-a acuzat niciodată pe Sandu Tudor că ar fi fost antisemit şi legionar. Avocatul care l-a apărat în proces pe Sandu Tudor, evreu, i-a cerut ca martori pe Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu şi alţi intelectuali evrei sau filoevrei care l-au cunoscut, dar aceştia nu au fost admişi de completul de judecată. Este clar: a fost o comandă politică în scopul de a lichida "intelectualitatea românească", singura care, într-un fel sau altul, ar mai fi putut opune o rezistenţă noului regim comunist. Atunci când vom publica *Conferinţele de la întrunirile "Rugului Aprins"*, se va constata însă că nicăieri, în nici un text al conferinţelor, nu se face vreun îndemn sau vreo aluzie la „rezistenţă", conferinţele rămânând într-un cadru strict spiritual.

Lucrările sale inedite din prima tinereţe sunt pline de referiri la: "Creaţiune", "Dumnezeu", "Cuvântul creator", "Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh", "Despre Îngeri", "Lumina Duhovniceas-că", "Despre păcat", "Sfânta Taină", "Înţelesurile sofianice ale vieţii" etc. Prima sa lucrare (inedită), "Muntele dimineţii", datează din anul 1914, pe când era elev, în ultimul an, la un liceu din Ploieşti.

Între anii 1914-1921, este mobilizat şi participă la Primul Război Mondial, unde se distinge şi primeşte gradul de sublocotenent. Între anii 1922-1924, pe când era ofiţer asistent pe vaporul "Dobrogea" din cadrul Serviciului Maritim Român, scrie multe poezii, pe care le publică în anul 1925, în unicul său volum de versuri publicat antum, *Comornic*. Cel puţin două dintre poezii au caracter pur religios: "Convertire" şi "Stihuri monahale în noaptea Sacrei Vineri Mari".

Isihasmul şi monahismul îl preocupă în mod deosebit. Citeşte mult şi scrie multe eseuri pe aceste teme, cu mult înainte de anul 1929, când pleacă la Sfântul Munte Athos: "Viaţa isihastă e dintru începuturi în Biserică o realitate de netăgăduit. Mărturie despre ea nu avem directă în cărţi, decât mult mai târziu. De asemeni, întreaga latură practică a vieţii pnevmatice nu a fost păstrată şi transmisă decât în chip viu şi oral. Nici nu se putea în alt chip. Tradiţia este viaţă tainică", scria el în 1926, iar în 1928 conchidea: "Oglinda călugărului este Rugăciunea.".

În anul 1927 publică, în revista *Gândirea*, "Acatistul Prea Cuviosului Părintelui nostru Sfântul Dimitrie cel Nou, din Ba-sarabov", într-o primă formă, iar în anul 1928 revizuieşte şi întregeşte acest Acatist. La 28 mai 1928, adresează Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române o cerere în care solicită binecuvântarea pentru tipărirea Acatistului Sfântului Dimitrie cel Nou Basarabov: *Înalt Prea Sfinţite Stăpâne, Cu adâncă smerenie depun, odată cu aceasta, alăturatul "Acatist al Sfântului Dimitrie cel Nou Basarabov", scris de mine în versuri, după metrica şi ritmul vechiului Acatist de tip bizantin, adăugând în plus ritmica modernă, rugându-vă să binevoiţi a dispune să fie cercetat şi aprobat de Sfântul Sinod, ca, eventual, să poată fi întrebuinţat de credincioşi în pioasele lor citiri şi mângâieri duhovniceşti, fără temere de erezie sau inovaţie nepotrivită învăţăturii sfintei noastre Biserici Ortodoxe. 28 Mai 1928, Bucureşti, Sandu Tudor, scriitor.* Răspunsul vine repede: *Domnului Sandu Tudor, Ca răspuns la petiţia ce ne-aţi înaintat, avem onoarea a vă aduce la cunoştinţă că Sfântul Sinod, în Şedinţa din 20 Mai 1928, cercetând lucrarea Dumneavoastră intitulată "Acatistul Sfântului Dimitrie cel Nou Basarabov" şi apreciind valoarea ei atât din punct de vedere literar, cât şi al păzirii intacte a adevăratei învăţături a Sfintei noastre Biserici, aprobă cu elogii tipărirea acestei lucrări. 13 Iulie 1928, Bucureşti, Preşedinte Pimen, Mitropolitul Moldovei.* Acatistul a fost tipărit în volum în anul 1942, la Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă.

Părintele Gala Galaction, Decanul Facultăţii de Teologie din Chişinău, cunoştea bine activitatea lui Sandu Tudor când îl cheamă la Chişinău, în anul 1927, şi îl numeşte Subdirector al Institutului Teologic din acel oraş. Tot din anul 1927, Sandu Tudor face parte din gruparea revistei *Gândirea*. Prin Nichifor Crainic, redactorul şef al revistei, începe să facă cunoştinţă cu scriitorii teologi ruşi din exil.

În 1928 se hotărăşte să plece la Sfântul Munte Athos pentru a cunoaşte viaţa duhovnicească trăită de călugării şi isihaştii de acolo. La începutul lui iulie 1929, Tit Simedrea, Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, îi propune lui Sandu Tudor o călătorie de studii la Muntele Athos, iar la plecare îi dă o mică bursă în bani şi o scrisoare de recomandare, datată 19 iulie 1929, al cărui conţinut îl redăm în continuare: *Prea Cuvioşi Părinţi, Încredinţăm că purtătorul acestei scrisori, Domnul Sandu Tudor din Bucureşti, este fiu dreptcredincios al Sfintei noastre Biserici Ortodoxe şi-l recomandăm sfinţilor petrecători din Sfântul Munte Athos, ca să-l primească şi să-l ospăteze în străvechea şi tradiţionala dragoste de străini a sfintelor rânduieli mănăstireşti ortodoxe răsăritene. Domnul Sandu Tudor este un mare iubitor de mănăstiri şi călugări, e un scriitor de seamă şi vrea să petreacă o vreme în mănăstirile de la Sfântul Munte, spre a învăţa şi spre a cunoaşte vestita viaţă duhovnicească din Sfântul Munte Athos...*

După călătoria de studii la Muntele Sfânt, de unde se întoarce – după spusele sale – "cu o bogată experienţă, care va avea puternice urmări în viaţa mea de mai târziu", publică, în diferite reviste, "Cartea Muntelui Sfânt", "Marea noapte de aur a Maicii Domnului", "Martor sufletul meu", şi fondează revista *Floarea de Foc* (Floarea de Foc este "Focul lui Dumnezeu", este Rugul din Horeb care arde şi nu se mistuie), apoi ziarul *Credinţa*.

În toamna anului 1944, Sandu Tudor, demobilizat, se reîntoarce la "activitatea scriitoricească", dar climatul politic şi cultural era altul. "Se închisese o epocă istorică". Are loc o întâlnire între Sandu Tudor şi un grup restrâns de prieteni ai săi – cei mai mulţi foşti colaboratori la *Floarea de Foc* şi la *Credinţa* – unde se analizează situaţia prezentă şi perspectivele. Rezultatele la care s-a ajuns vor fi concretizate, în primăvara anului 1945, printr-un "Manifest-program" – de fapt, actul de naştere al asociaţiei cu caracter spiritual "Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu": *„... Suntem la o răscruce. S-a închis o epocă istorică. O iniţiativă salvatoare se impune... Iniţiativa e prielnică, mai mult ca oricând, pentru o puternică mişcare spirituală, de înviere a autenticităţii româneşti creatoare... Nu ne mai rămâne decât utilizarea unor mijloace mai adânci, a puterilor spirituale şi adevărate ale naţiunii... Această mişcare de renaştere nu poate fi decât conform naturii şi tradiţiei româneşti: ORTODOXIA sprijinită pe adevărata ei temelie, a străbunului stat românesc... La început, nu e nevoie decât de o mică minoritate conştientă, îndrăzneaţă, hotărâtă. Ea ar trebui să dovedească şi să restabilească prestigiul nobleţei care este în Român...".*

Mănăstirea Antim a fost aleasă drept centru misionar, iar Sandu Tudor lasă lumea şi se stabileşte aici, ca frate de mănăstire, spre afierosire definitivă lui Dumnezeu.

Alexandru DIMCEA

SFINȚITA RUGĂCIUNE*

Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Această rugăciune ne-a dat-o Domnul Iisus Hristos într-una dintre pildele Sale, cea a fariseului și a vameșului. Tâlcul pildei este că păcătosul pocăit are mai mare trecere înaintea lui Dumnezeu, fiind mai îndreptat și mai aproape de mântuire, decât fariseul mulțumit de sine.

Rugăciunea vameșului este una dintre lecțiile paradigmatice de rugăciune lăsate de Mântuitorul. Ea se regăsește în *Rugăciunea lui Iisus* (vestita rugăciune isihastă **, numită uneori "a inimii", alteori "a minții", după una sau alta dintre particularitățile ei): *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (păcătoasa)*, pe care călugării se cade să o rostească neîncetat, dar și mirenii o pot rosti în șoaptă sau în gând, oriunde și oricând, pentru a nu-L uita pe Hristos nici o clipă, a-L preaslăvi pe El și a se smeri pe sine.

Rugăciunea isihastă constă, la început, în repetarea cât mai frecventă a cuvintelor ei, rostite cu buzele, în șoaptă, apoi mental, cu atenția îndreptată asupra sensului fiecărui cuvânt. Motivația repetiției nu este atât înduplecarea lui Dumnezeu prin insistența cererii [1], cât prezența lui Hristos în Numele Său. Intenția celui ce se roagă astfel este să-I facă loc lui Hristos în El, din ce în ce mai mult, până a atinge acea stare de care vorbește Sfântul Apostol Pavel: "... și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine" (*Galateni* 2, 20). Se ascunde în râvna rugătorului isihast dorința de a-L cunoaște pe Cel prin Care lumea s-a făcut, dar pe Care lumea nu L-a cunoscut, dorința de a-L primi pe Cel ce întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit (*Ioan* 1, 11-12). Rugăciunea repetată dovedește că cel ce o face a auzit în duhul lui și crede că s-a apropiat Împărăția Cerurilor – Vestea cea Bună a Noului Testament –, o dorește și răspunde poruncii Mântuitorului "Privegheați și vă rugați..." (*Matei* 24, 42 și 25, 13) și îndemnului apostolic "Rugați-vă neîncetat!" (*II Tesaloniceni* 5, 17). Neîncetata chemare a Numelui este una cu chemarea "Amin! Vino, Doamne Iisuse!" ca răspuns la făgăduința Mântuitorului "Da, vin curând" din finalul *Apocalipsei* Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan (22, 21) [2].

Curățirea minții de mulțimea haotică a gândurilor deșarte și înlocuirea lor cu rugăciunea continuă nu se face prin inhibarea unor mecanisme sau funcții cerebrale și stimularea altora, ci pe cale spirituală, prin alungarea duhurilor rele (care favorizează haosul mental) cu puterea sfințitoare a dumnezeiescului Nume. După o vreme, într-o binecuvântată zi, osteneala rostirii dispare și rugătorul se trezește cu rugăciunea venindu-i pe neașteptate în minte, fără voința și osteneala lui, rostindu-se singură. Aceasta se cheamă că "a dobândit rugăciunea minții". De-acum, omul simte, emoționat, că nu e singur și că rugăciunea însăși e Cineva (Sfântul Grigorie Sinaitul). Mintea lui e chemată cu blândă insistență să coboare spre inimă, lăcașul Celui ce invită și călăuzește mintea pe povârnișul cel suitor. S-a spus că *drumul cel mai lung pe care îl are de parcurs omul este cel de la mintea până la inima sa* – adâncul de sfințenie al creștinului, unde Sfânta Treime Însăși locuiește. Pe drumul ei spre inimă, mintea se deșartă de gândirea în limbile lumii acesteia. În tinda inimii, abia murmură: "Doamne..., Iisuse..., Doamne..., Iisuse..., Iisuse". Actul rostirii mentale este înlocuit, în afară, cu lacrimile, care izvorăsc involuntar, cu iubire și recunoștință. Chemarea, dor între Dumnezeu și om, mută și mutuală, desface aripile – mai întâi pe ale Duhului Sfânt, Care îmbrățișează duhul chircit de vinovăție al omului; astfel, tămâiat și străluminat, omul descoperă, pentru întâia oară în existența lui conștientă, înaripare propriului său suflet, duhul său și o limbă necunoscută – una a mișcării aripilor duhovnicești, a bătăii lor muzicale, imnice, mereu aceeași și perpetuu înnoite, a variațiunilor, octave, de infinite tonuri și intensități. În "cămara cea ascunsă", locul tainic menit rugăciunii (vezi *Matei* 6, 6), omul nu poate intra decât îmbrățișat de Duhul Care "vine slăbiciunii noastre în ajutor" și "mijlocește pentru noi cu suspine de negrăit" (*Romani* 8, 26), de Cel ce se roagă pentru noi – fiindcă noi nu știm – cu cântec de slăvire.

Mai mult de atât, mai la adânc, e rugăciunea cea adevărată, cea dincolo de rugăciune, marea amuțire la vederea slavei lui Hristos, adânca tăcere și ascultare în care se iscă – rar – un "negrăit suspin". Părinții isihaști numesc această tainică trăire "odihna săltătoare".

Dacă ținem să dăm expresie acestei preasfinte călătorii, am putea să o numim drumul de la *Doamne Iisuse* la *Aleluia* – cel mai scurt imn de slăvire – către Hristos, Lumina lumii, Cel așteptat a doua oară (*Luca* 12, 36).

Fiindcă Dumnezeu a vrut să înavuțească neamul nostru cu o "inimă de om" dăruită deopotrivă cu "harisma Imnului interior", nerostit, și cu cea a imnului rostit, să facem loc acestei inimi, al cărei purtător a fost ieroschimonahul Daniil de la Rarău (ca scriitor, Sandu Tudor), să rostească sfârșitul Condacului al IX-lea din *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu* [3]: "... dar inima străpunsă de fulger de arsură,/ îndurerat de dulce cu răsuflarea-ngână/ chemarea Ta întreagă și fără voia mea/ bătaia rugăciunii aleargă spre lumină într-un *Aleluia!*", sau, din Condacul al XI-lea: "Și prin chemările cele fără de încetare/ ale prea-luminosului Nume de putere/ simțurile și voia inimii mele/ au intrat în praguri de tăcere./ Slobod de ele/ aștept să mă năpădească/ auzul, văzul și graiul cel dumnezeiesc./ În mine de-acum doar acestea să se rostească./ Și Iubitul meu Însuși, Iisusul ceresc,/ să vadă, să vorbească și să înțeleagă/ prin chiar văzul, auzul și voia mea întreagă./ Hristos să viețuiască așa/ prin toată vlaga mea/ ca Domnul Însuși să strige prin mine: *Aleluia!*".

Revenind la vorbirea noastră sfătoasă, trebuie să spunem că, în fapt, calea rugăciunii isihaste nu e deloc atât de "netedă" precum am prezentat-o pe scurt aici, și de aceea practicarea ei adâncită și permanentă are nevoie de binecuvântare și de pricepută îndrumare duhovnicească.

Gabriela MOLDOVEANU

RUGĂCIUNE DE DIMINEAȚĂ A PĂRINTELUI ARSENIE BOCA

(29 septembrie 1910-28 noiembrie 1989)

Doamne Iisuse Hristoase, ajută-mă ca astăzi în toată ziua să am grijă să mă lepăd de mine însumi, ca nu cumva ținând la mine, să Te pierd pe Tine.

Doamne Iisuse Hristoase, ajută-mi ca rugăciunea Preasfântului Tău nume să-mi lucreze în minte mai mult decât fulgerul pe cer, ca nici umbra gândurilor rele să nu mă întunece, căci iată, păcătuiesc în tot ceasul.

Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă de noi, că umblăm împiedicându-ne prin întuneric. Patimile au pus tină pe ochii minții noastre. Uitarea s-a întărit în noi ca un zid, împietrind inimile noastre, și toate împreună au făcut temniță, în care Te ținem fără cercetare, așa risipind în deșert zilele noastre, umbriți și desădiți până la pământ.

Doamne, Cela ce vii între oameni în taină, ai milă de noi și pune foc temniței, aprinde dragostea în inimile noastre, arde spinii patimilor noastre și fă lumină sufletelor noastre.

Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă și vino de Te sălășluiește întru noi, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Tău cel Sfânt. Căci Duhul Sfânt se roagă pentru noi cu suspine negrăite, când graiul și mintea noastră rămân neputincioase.

Doamne, Cela ce vii în taină, ai milă de noi, că nu ne dăm seama cât suntem de nedesăvârșiți, și cât ești Tu de aproape de sufletele noastre, și cât ne depărtăm noi de Tine prin păcatele noastre. Ci luminează, Doamne, lumina Ta peste noi, ca să vedem lumina prin ochii Tăi și să trăim în veci prin viața Ta.

Lumina și Bucuria noastră, slavă Ție! Amin.

A apărut numărul 20 al revistei *Rost*, închinat Părintelui Arsenie Boca, la 15 ani de la strămutarea sa la ceruri.

---

* Titlu împrumutat de la vol. 2 al *Caietelor* inedite ale ieroschimonahului Daniil de la Rarău (Sandu Tudor), apărut în anul 2000 la Editura Christiana din București. *[N. Red.]*

** Isihasmul (de la gr. *isihia*, "liniște", "liniștire"), cu rădăcini în primele secole ale monahismului creștin, este cea mai înaltă expresie a misticii răsăritene, a cărui definitivă fundamentare teologică a dat-o Sf. Grigorie Palama în secolul XIV, în urma faimoasei dispute cu apuseanul Varlaam. Ducând viață ascetică și practicând Rugăciunea lui Iisus, călugărul isihast se învrednicește de vederea luminoasă a slavei dumnezeiești, pe care Sf. Grigorie Palama o numește "lumină văzut-nevăzută și apropiat-neapropiată", asimilând-o "luminii taborice" a Schimbării la Față, când Iisus S-a arătat lui Petru, Iacov și Ioan în strălucirea deplină a slavei Sale (vezi *Matei* 17, 1-6; *Marcu* 9, 2-7; *Luca* 9, 28-35). *[N. Red.]*

1. Ca în pilda de la *Luca* 18, 2-5, despre văduva care a stăruit dinaintea judecătorului până când i-a făcut dreptate.

2. Promisiunea apropierii Împărăției Cerurilor nu se referă la scurtarea duratei indefinite până la A Doua Venire a Domnului, ci la putința "arvunirii" ei, prin lucrarea harului., în cel "grăbit" s-o guste încă din viața aceasta. Aceasta e miza care merită toată osteneala și jertfa de sine.

3. Pentru textul integral, în forma lui definitivă, *cf.* Ieroschimonahul Daniil de la Rarău (Sandu Tudor), *Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu, cu fotocopia manuscrisului definitiv și comentariile autorului*, Editura Christiana, București, 2004 (fragmentele de condace citate aici se află la pp. 47 și 53). În anexele acestei ediții (p. 89) se regăsește și minunatul poem în proză "Am auzit cântecul păsării unice" (una dintre ultimele alcătuiri ale autorului înainte de a fi târât pe drumul fără întoarcere al temnițelor comuniste), la rândul lui adânc revelator al duhului isihast: "Dimineața la ceasul rugăciunii, când pe ramuri stă încă proaspătă roua, am auzit lângă mine cântecul păsării unice. Iată! se înalță așa de minunat, așa de limpede, și răsună în atâta ecou încât pare că lumea, marea și larga Lume, toată îl ascultă, firea toată îl aude și îi răspunde, îl aude și-l însoțește până sus de tot, la Dumnezeu. Privesc, pe mlădița unei ramuri, într-o picătură limpede de rouă și ascult cântecul de lumină al păsării. În liniștea lungă a clipei acesteia atât de înalte, fără voie îmi închipui bucuria cerească; fără de voie o descopăr acum, în pacea stării de rugăciune la care mă aflu și care mă stăpânește deplin. O descopăr nu ca o oprire și înecare în simțire, nu ca o pierdere a uitării de sine în extaz, ci ca o ascuțime de înțeles trăit, limpede și curat, ca o necurmată și nemărginită suire, tot mai apropiată, tot mai crescută, la inima cea tainică și sfântă a Domnului".

TEODOR M. POPESCU

DE LA NERO LA STALIN.

ANTICREŞTINISMUL COMUNIST

PROPAGANDA

(urmare din numărul trecut)

Este adevărat că regimul bolşevic nu se mulţumeşte, în combaterea religiei, cu măsurile violente, cu persecuţia. El urmăreşte opera de ateizare a poporului şi printr-o intensă acţiune de convingere, prin propagandă, pe care o face cu o stăruinţă şi cu o bogăţie de mijloace cum nu s-a mai pus încă niciodată pînă acum în slujba unei idei şi a unui sistem. Organizaţi într-o "Uniune a Ateilor Militanţi" **(1)**, dispunînd de numeroase mijloace de propagandă, sprijiniţi de guvern, susţinuţi de Partidul Comunist, „bezbojnicii" (cei fără Dumnezeu) duc o acţiune antireligioasă uriaşă, pe măsura scopului lor de a desfiinţa religia. Dacă am putea face abstracţie de scopul monstruos urmărit de această propagandă a ateismului şi am privi-o numai în felul cum este concepută şi organizată, ea poate fi considerată ceva desăvîrşit; şi pentru că în scopul şi în spiritul ei este ceva diabolic, ea este cel mai desăvîrşit lucru diabolic din toate cîte a imaginat bolşevismul. Combaterea religiei pe cale de propagandă este socotită şi predicată ca o datorie elementară a leninismului conştient **(2)**, leninismul fiind tipul comunismului adevărat, spre deosebire de „troţkism", socotit ca un fel de „quietism", care aşteaptă mai degrabă ca religia să dispară de la sine **(3)**.

Propaganda antireligioasă comunistă **(4)**, socotită moment important în toate domeniile construcţiei socialiste **(5)**, foloseşte toate mijloacele posibile, se întinde la toate vîrstele, la toate laturile societăţii şi la toate momentele vieţii. Ea trebuie să fie „masivă" **(6)**, adică să se adreseze maselor şi societăţii întregi, şi „activistă", spre deosebire de cea administrativă, a măsurilor violente. Ea devine, de asemenea, din ce în ce mai „sistematică" şi mai „inteligentă", cum îşi zice singură, se reformează şi se desăvîrşeşte continuu **(7)**, ţinînd seama de experienţă şi de rezultate, ca şi de aşa-numita „autocritică" bolşevică. Tenacitatea şi ingeniozitatea ei este, în această privinţă, vrednică de cunoscut şi de urmat pentru succesul unei cauze mai bune.

Bolşevismul tinde să ateizeze prin propaganda sa antireligioasă poporul întreg: toţi cetăţenii Uniunii Sovietice trebuie să fie atei, şi anume atei militanţi **(8)**. Antireligia este obligatorie pentru un comunist; nu se admite indiferenţă şi pasivitate în această privinţă **(9)**, şi nici un compromis cu sentimentul religios **(10)**, între religie şi comunism fiind incompa-tibilitate absolută. În practică, însă, metodele de ateizare privesc îndeosebi pe copii şi pe tineri, pe lucrători, şcoala şi armata, adică poporul de mîine. „Trebuie să smulgem cu dinţii [din ghearele religiei] pe orice tînăr muncitor", îşi recomandă bezbojnicii, constatînd că ateizarea nu este destul de activă **(11)**. Rezistenţa întîlnită în campania antireligioasă la schimbarea în atei convinşi a unui întreg şi mare popor de credincioşi i-a instruit într-adevăr pe comunişti (care nu se pot resemna să ştie că mai sînt „religioşi" şi „zei" în Republica Sovietelor) să încerce cu o energie de posedaţi a „smulge" lui Dumnezeu, în schimbul celor de ieri, pe cei de mîine. În acest scop, nimic din ce poate să atingă şi să influenţeze în vreun fel copilărimea şi tineretul nu este trecut cu vederea de propaganda antireligioasă.

Ea începe din familie şi urmăreşte pe copil şi pe tînăr pretutindeni. Cel mai indicat şi mai încercat mijloc de îndoctrinare ateo-comunistă este, se înţelege, şcoala. Ea trebuie să dea educaţie nu doar areligioasă, ci anti-religioasă **(12)**. Copilul este, putem zice, luat în primire de regimul bolşevic încă de la naştere, ca aparţinîndu-i lui mai mult decît familiei. Bolşevicii combat obiceiul de a se da copiilor nume creştine obişnuite, şi mai ales nume de sfinţi, şi cer să se dea nume revoluţionare comuniste **(13)**, cum dau de altfel şi oraşelor, avioanelor, submarinelor **(14)**. Copiii muncitorilor sînt, se ştie, crescuţi de foarte mici la un loc, după metoda sovietică, şi toţi apoi iniţiaţi prin şcoala bolşevică în doctrina şi binefacerile comunismului şi ateismului. Copiii sovietici sînt astfel ca şi substraşi părinţilor lor.

Şcoala sovietică este o instituţie *sui generis*, ca şi „cultura" bolşevică. Rolul ei nu este atît de a instrui şi a educa pentru viaţă, ci de a instrui şi educa pentru comunism, iar aceasta nu se poate face decît prin ateism. Aceasta o declară şi corifeii bolşevismului, ca Rîkov şi Lunacearski **(15)**, aceasta o şi face şcoala bolşevică, cu un zel şi cu metode potrivite întru totul cu ceea ce urmăreşte. Învăţătorii, institutorii, profesorii trebuie să facă ei mai întîi confesiune de credinţă şi de ştiinţă atee. „Învăţătorii credincioşi sînt o contradicţie absurdă", a zis Lunacearski **(16)**. Prin examene, inspecţii, control, declaraţii cerute corpului didactic, regimul se asigură că educatorii copiilor tăgăduiesc pe Dumnezeu, detestă religia, nu cunosc altă teorie ştiinţifică decît pe cea care trage pe om din maimuţă, nu cunosc altă „filosofie" şi sociologie decît pe cea marxistă, exclud din învăţămînt orice idee religioasă **(17)**.

Ce pot învăţa copiii şi tinerii de la asemenea învăţători, institutori şi profesori, este uşor de înţeles. Şi totuşi bolşevismul nu se mulţumeşte numai cu ceea ce s-ar putea înţelege. El stăruie, cu timp şi fără timp, asupra ateizării şcolărimii, o supraveghează atent, o con-trolează, o intensifică, o urmăreşte de aproape în toate privinţele. Anchetele şcolare repetate **(18)** şi chiar vizitele la domiciliu **(19)** constată ideile religioase sau antireligioase ale copiilor. Se înţelege de la sine ce teroare şi ce impietate se exercită prin acest procedeu asupra copiilor şi a părinţilor credincioşi. Mai mult, copiii sînt întrebaţi despre ideile şi obiceiurile religioase ale părinţilor lor, sînt chiar siliţi să le denunţe şi să le repudieze **(20)**. Prima dintre cele zece porunci ale Uniunii Ateilor Militanţi pentru şcolari este aceasta: „Dacă vrei să fii un bun elev, fii tot aşa de ateu ca şi Stalin!" **(21)**. Şi exemplul se da din casa dictatorului bolşevic: copila lui, la 12 ani, era salutată ca secretară a secţiunii pentru tineret a Uniunii Ateilor Militanţi şi declara în această calitate că-şi va pune toată viaţa în slujba ateismului şi pentru cîştigarea tineretului sovietic **(22)**. Ce altceva putea să declare fiica unui monstru, care a profanat şi ultima dorinţă, ba pînă şi mormîntul mamei sale credincioase? **(23)**

Copilul sovietic trebuie să fie deci ateu, şi şcoala are ca menire principală pe aceea de a-l face ateu, iar părinţii, dacă încearcă s-o zădărnicească, sînt opriţi de lege şi de autoritate. Organizaţiile atee poartă grija să nu scape nimeni influenţei şcolii atee şi cer măsuri aspre împotriva celor ce vor să i se sustragă. Nu este mult de cînd şeful ateilor militanţi, Iaroslavski, constatînd că sate întregi boicotează şcoala sovietică, cerea procurorului general Vîşinski să ia măsuri împotriva părinţilor care nu vor să-şi trimită copiii la şcolile atee. Răspunsul procurorului general este la înălţimea idealului bolşevic ateu: „Asemenea refuzuri – zice el – vor fi pedepsite în viitor cu amenzi sau cu închisoarea". În anumite cazuri, se va lua părinţilor chiar dreptul de educaţie şi li se va impune să-şi dea copiii la institute de educaţie de stat. Orice presiune asupra copiilor din partea părinţilor este ireconciliabilă cu legile sovietice, şi este în pregătire o nouă lege, care va da copiilor dreptul de a recurge la justiţie împotriva „exceselor şi represaliilor" venind de la părinţii lor. Legea avea să intre în vigoare la 15 mai 1931 **(24)**. În logica bolşevică deci, părintele care face copilului său educaţie religioasă, sau îl sustrage celei atee, se cheamă că face presiuni inad-misibile asupra copilului şi trebuie pedepsit; şcoala, care-l sileşte pe copil să fie ateu şi-i cere să-şi denunţe părinţii credincioşi, nu se cheamă că face presiuni asupra lui!

(Va urma)

---

1. Înfiinţată în anul 1925 ca "Uniune a Bezbojnicilor" (celor fără Dumnezeu), pentru a fi creierul mişcării antireligioase, avînd ca organ revista *Antireligioznik*, şi-a luat în 1929 numele de "Uniunea Bezbojnicilor Militanţi", avînd şi un ziar *Bezbojnik* (v. D. C. Lialine, "Chronique religieuse. L'Antireligion en U. R. S. S. Les Sans-Dieu (S.V.B.)", în *Irénikon*, XII, 3 (mai-iunie 1930), pp. 307-327. Printr-o lege din 1 ianuarie 1940, Uniunea Ateilor Militanţi a devenit organism oficial al Partidului Comunist (v. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XVI, 6, noiembrie-decembrie 1939, p. 579). De văzut şi interesanta "Chronique de l'Orthodoxie russe. III. Lutte antireligieuse", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), pp. 317-344; Hiéromoine David, "Chronique de l'Orthodoxie russe", în *Irénikon*, VII, 5 (septembrie-octombrie 1930), p. 591; D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe. III. Propagande antireligieuse", în *Irénikon*, VI, 4 (septembrie-octombrie 1929), pp. 595-597.
2. D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe. III. Lutte antireli-gieuse", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 317.
3. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XV, 3 (mai-iunie 1938), pp. 258-259.
4. Pentru istoricul acestei propagande, *cf.* D. C. L., *L'antireligion en U. R. S. S. Les Sans Dieu (S. V. B.)*, în *Irénikon*, XIII, 3 (mai-iunie 1936), pp. 307-329.
5. *Ibidem*, p. 321.
6. *Ibidem*, pp. 319-320; *cf.* şi D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe", 88, în *Irénikon*, VI, 4 (septembrie-octombrie 1929), p. 594.
7. *Cf.* "Chronique religieuse", în *Irénikon*, XVI, 3-4 (mai-august 1939), pp. 252-253.
8. *Cf.* D. C. L., "Chronique religieuse. L'antireligion en U. R. S. S.", în *Irénikon*, XIII, 3 (mai-iunie 1936), p. 323.
9. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XV, 1 (ianuarie-februarie 1938), p. 57 (după un articol al lui Iaroslavski).
10. *Cf.* D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe. III. Propagande antireligieuse", în *Irénikon*, VI, 4 (septembrie-octombrie 1929), p. 591.
11. Citat, după re. *Antireligioznic*, de D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe. IV. Propagande antireligieuse", în *Irénikon*, VI, 3 (iunie-august 1929), p. 416.
12. Aşa cere şeful ateilor militanţi, Iaroslavski, în rev. *Antireligioznik* (*cf.* "Chronique religieuse", în *Irénikon*, XVI, 3-4, mai-august 1939, p. 253).
13. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XV, 5 (septembrie-octombrie 1938), p. 462.
14. *Cf.* "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XVI, 5 (septembrie-octombrie 1939), p. 455; D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe – 69", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 335.
15. *Cf.* D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe – 46", în *Irénikon*, VI, 3 (iunie-august 1929), p. 412.
16. S. Broussaleux, "La persécution de l'idée religieuse en U.R.S.S.", în *Irénikon*, XI, 5 (septembrie-octombrie 1934), p. 435.
17. *Cf.* "Chronique. Orthodoxie", în *Irénikon*, V, 10-12 (octombrie-decembrie 1928), p. 526.
18. *Ibidem*, pp. 531-532.
19. D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe – 63", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 321.
20. D. C. L., "Chronique de l'Orthodoxie russe – 74", în *Irénikon*, VII, 3 (mai-iunie 1930), p. 341.
21. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XVI, 2 (martie-aprilie 1939), p. 149.
22. *Ibidem*, p. 150.
23. Stalin a oprit executarea testamentului mamei sale, care ceruse să i se facă înmormîntare bisericească (a murit în anul 1937) şi-şi lăsa averea de 9000 de ruble Bisericii din Tiflis. La mormîntul ei a fost aşezat un monument cu semnul comunismului, secera şi ciocanul, care a fost inaugurat solemn în 1939 (v. "Chronique religieuse. Actualités", în *Irénikon*, XVI, 5, septembrie-octombrie 1939, p. 448).
24. "Chronique religieuse", în *Irénikon*, XVI, 3-4 (mai-august 1939), pp. 250-251.

RUSIA ŞI ISPITA MESIANICĂ

religie şi ideologie (9)

partea a doua: ***DIMENSIUNEA SPIRITUALĂ A MESIANISMULUI***

CAPITOLUL IV

2) Ideea rusă de la slavofiliştii occidentalişti. Inteligenţia rusă între liberalism şi revoluţie (urmare)

Pe aceeaşi poziţie antioccidentalistă şi rusocentrică se situează şi Aleksis Homeakov (1804-1860). El este considerat *marele vizionar al Bisericii de Răsărit*, o personalitate multiplă, ce deschide linia teologilor ruşi moderni. Principala sa operă este tratatul teologic *Biserica e Una*. Aici Homeakov realizează o adevărată istorie a Spiritului, după model hegelian. Spiritul, în încercarea sa de a se elibera de materie, trece prin mai multe stadii evolutive – animismul, mozaismul, panteismul etc. În creştinism Spiritul se eliberează total de materie.

Homeakov introduce termenul de *sobornost* (sau spiritul comunitar), care are un rol deosebit de important în operele sale. După Homeakov, *esenţa Bisericii era identitatea unităţii şi a libertăţii, sinteză care se exprimă în legea iubirii spirituale. Roma a păstrat unitatea, dar a sacrificat libertatea* **(24)**. Ca urmare a rupturii Bisericii în Catolicism şi Ortodoxie, libertatea Spiritului a dispărut. Vinovată de acest lucru este Biserica catolică, prin autoritarismul şi legalismul ei. În Ortodoxie, autoritate înseamnă doar *revelarea Adevărului absolut*.

Conceptul de *sobornost* conciliază în mod armonios diversitatea individuală cu comunitatea unică. Biserica apare ca *sobornicească*. În ea indiividul şi comunitatea se unesc într-un mod armonios. Această unitate formează *Biserica nevăzută*, Biserica sfinţită prin prezenţa Duhului Sfânt. Sobornostul de tip comunitar, non-ierarhic, este prezent doar în Biserica ortodoxă rusă, spre deosebire de ortodoxia greacă, dar mai ales de catolicism, care nu cunoaşte sobornicitatea, căci ierarhia este pusă înaintea comunităţii tainice întru Hristos. Biserica romano-catolică, prin Marea Schismă, s-a rupt de comunitatea de iubire a Bisericii universale – concept care devine lait-motivul operei lui Soloviov – şi nu mai poate înţelege mistic adevărurile supreme ale credinţei. Însăşi dogma lui *filioque* demonstrează acest fapt. Dogmatica, afirmă Homeakov, nu trebuie să fie întemeiată pe o deducţie raţională. *Voinţa şi credinţa nu acţionează prin demonstraţii. Ele sunt cunoaşteri lăuntrice şi imediate* **(25)**.

Homeakov este primul gânditor rus care se ocupă şi de o istoriozofie, încercând să explice istoria. Religia este, pentru Homeakov, factorul istoric principal **(26)**. Istoria lui Homeakov are factură gnostică. Există două principii religioase aflate în luptă – principiul *iranian* – religia libertăţii – şi principiul *kuşit* **(27)** – religia necesităţii. Dualismul religios prezent în istorie implică şi un dualism social. Rasele umane se împart şi ele în iraniene şi kuşite. Tipului kuşit de civilizaţie îi aparţin Egiptul, Babilonul, China, India de Sud. Acest tip de civilizaţie se caracterizează prin materialism, formalism, drept şi statalitate. Lumea greacă şi romană reprezintă un amestec al celor două principii, Grecia fiind orientată spre tipul iranian, iar Roma spre cel kuşit. Creştinismul apare ca o resurgenţă triumfătoare a principiului iranian, cum era şi iudaismul. Aşa se explică, la Homeakov, şi asemănarea dintre cele două religii. Catolicismul roman a sfârşit în *kuşism*. Dimpotrivă, în Nord şi Est, creştinismul *iranian* a triumfat, dar, din păcate, a fost repede contaminat de principiile kuşite ale Romei.

Cu adevărat originală şi poate puţin exagerată este ideea *panslavistă* a lui Homeakov. El este de fapt promotorul panslavismului, care va avea reprezentanţi de seamă pe Dostoievski şi Soloviov. După Homeakov, slavii sunt cei care reprezintă principiul iranian în puritatea sa – conform doctrinei panslaviste, slavii sunt prezenţi peste tot în istorie – în Iliada, la Troia, care era o colonie slavă; însăşi denumirea de Anglia venea de la numele tribului slav *uglici* = Angl! De aceea, ce e mai bun în Anglia aparţine elementului slav **(28)**. Slavii sunt reprezentanţii principiului iranian cel mai pur şi sunt prezenţi în toată civilizaţia europeană. Este acesta un panslavism de aceleaşi dimensiuni ca şi pangermanismul lui Stewart Chamberlain sau cel al lui Fichte. Slavii reprezintă, pentru Homeakov, *rasa pură*. Slavitatea atinge în Rusia puritatea maximă. Datorită acestui fapt, interesele Rusiei coincid cu interesele superioare ale umanităţii. Vom trata într-un capitol separat discuţiile care s-au purtat în jurul panslavismului lui Homeakov. Oricum, reţinem doar că ideea a fost deosebit de fecundă, ea transformându-se cu adevărat în *ideea rusă*. Deocamdată remarcăm teologia de tip *gnostic* a lui Homeakov. Această *isterie panslavistă* – filo-rusă – îmbracă forma unei dualităţi de factură gnostică: cele două principii, amestecul lor, separarea finală şi în final, victoria principiului *bun*. De aici şi optimismul eshatologic a lui Homeakov, manifestat prin credinţa într-o Rusie victorioasă, la Sfârşitul Istoriei, împotriva principiului *rău* al catolicismului.

Dualitatea de tip gnostic este transferată de pe tărâmul mitologiei în cel al istoriei. Noii protagonişti sunt Rusia ortodoxă – încarnarea principiului *bun* – şi Occidentul catolic – manifestare a principiului *rău* în istorie. Acest apel la mitologie fără o solidă bază reală, care cunoaşte totuşi o împlinire în istorie, este periculos. Naţionalismul rus, abia conturat prin tradiţionalismul ortodox, cunoaşte, o dată cu panslavismul, deplina afirmare. De acum încolo, naţionalismul rus se va hrăni puternic din narodnicismul şi panslavismul slavofililor.

Demersul lui Homeakov este unul mistic, cu influenţe gnostice şi teosofice. Prin ideile sale, el îl premerge pe Spengler, şi e pe aceeaşi linie ideatică cu Schlegel, semn că teologul rus a cunoscut bine filosofia şi mistica germană.

Dostoievski le reproşează slavofililor umanismul impersonal şi idealismul. Umanismul unui Homeakov nu putea exprima adevărata realitate a omului, fiind un umanism prea *blând*, care nu surprinde tragismul existenţei umane. Viziunea despre om a slavofililor este una mult prea idilică. Rusia reprezintă Paradisul unui astfel de om; ea este tărâmul împlinirilor energiilor umane, de aceea ea trebuie să-şi păstreze puritatea, să nu accepte mirajul Occidentului corupt.

Alain Besançon aduce şi el o serie de reproşuri slavofililor **(29)**. În primul rând, el vorbeşte de un dualism ecclesiologic pe care istoricul francez îl consideră de tip gnostic. El afirmă că slavofilii nu opun liberalismului occidental un crez religios. Slavofilismul nu înseamnă ortodoxie aşa cum pretind reprezentanţii acestui curent. El constituie un fel de *Weltanschauung*, ajungând deci să-şi impună propria viziune despre realitate, pe care o priveau din perspectiva tradiţiei ortodoxe. Prin aceasta, însă, slavofilii nu fac altceva decât să se convertească la slavofilism, crezând astfel că se convertesc la creştinism! Ei formează o ideologie religioasă, dezrădăcinând religia în sine.

Iraţionalismul slavofililor, opus raţionalismului modern, creează imaginea unei Rusii ireale, aflate pe un alt tărâm, protejate de sacru. Slavofilii fac abstracţie de realităţile societăţii ruseşti, care avea nevoie de o schimbare, ancorându-se într-o realitate imaginară, aproape maladivă. Rezolvarea problemelor sociale vine de la sine – important este să credem în Rusia: acesta este mesajul slavofililor. La întrebarea *în care Rusie să credem*, slavofilii răspund prin imaginea unei *Rusii sfinte*, izolată de lumea *păgânizată*. Lumea suprareală creată de slavofilii *idealişti* îşi are propriile mituri. Numai că greşeala slavofililor este aceea de a aplica aceste mituri adevăratei realităţi. Adică, slavofilii, ieşind din suprareal, vorbesc în acelaşi fel şi despre real. Aici intervine *amestecul de planuri* de care vorbea Besançon. Realul urma să fie modelat de Suprareal: nimic mai fals – aceasta este în fond arma ideologiei. Categoriile suprarealităţii vor deveni categorii ale realului, forme mentale conştientizate, care vor duce Rusia pe drumul spre ideologia bolşevică.

Slavofilismul, ca şi occidentalismul de altfel, se va dovedi a fi la fel de utopic, până a se pierde într-un adevărat *delir rusist*. Slavofilismul s-a dovedit a fi mai mult decât o concepţie despre lume; a fost o *religie*. Slavofilii vor naşte noile concepte-valori: *narodnicismul* şi *panslavismul* (concepte specific ruseşti).

O ultimă remarcă: atât slavofilismul, cât şi occidentalismul mesianic au ajuns la un anumit determinism social, care se va dovedi a fi fatal pentru Rusia. Mersul acesta spre un destin inevitabil a fost anticipat de literaţii secolului XIX, de un Gogol sau de un Dostoievski. Ei îşi vor asuma misiunea de a fi *cei ce strigă în pustie*, profeţii Rusiei. Aceştia vor vesti naşterea, pe tărâmul sfânt al Rusiei, a Antihristului.

(Va urma)

---

24. N. Crainic, *Dostoievski şi creştinismul rus*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1992, p. 86

25. A. Besançon, *Originile intelectuale ale leninismului*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 66.

26. Mai tîrziu, A. Toynbee se va exprima în acelaşi fel; vezi *Studiu asupra Istoriei*, vol. II, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998.

27. *Cuş* sau *Kuş* – nume dat de vechii egipteni vechii Etiopii, spre 2000 î. Hr., dar şi nume dat unei populaţii instalate la sud de Nil.

28. Homeakov era un anglofil pe plan politic.

29. În *Originile intelectuale ale leninismului*, ed. cit., pp. 72-76.

Puține locuri din *Divina Comedie* au generat mai multe probleme sau mai multe interpretări fanteziste decât începutul celui de-al VII-lea cânt al *Infernului*: *"Papè Satàn, papè Satàn, aleppe!",/ cominciò Pluto con la voce chioccia"*. Încercând să înțeleagă aceste ciudate vorbe, mulți dintre comentatorii mai vechi au interpretat pe *papè* ca pe o interjecție greacă sau latină, iar pe *aleppe* drept ebraicul *aleph*, prima literă a alfabetului. Ultimul termen a fost considerat ca o simplă exclamație (de felul începutului tânguirii lui Ieremia) sau ca o metaforă a capului: cel dintâi, cel mai de frunte. Astfel, versul s-ar tâlcui cam așa: "O, cel dintâi dintre demoni, așa cum *aleppe* este cea dintâi dintre litere!" – adică: "O, Satana, o, Satana, întâistătătorule!". Alții au susținut că Pluto este pus de Dante să vorbească fie în franceză, fie în greacă sau ebraică. Unii sunt de părere că ar spune: "Paix, paix, Satan; paix, paix, Satan, allez, paix!" sau "Pas paix, Satan; pas paix, Satan, à l'épée!". Dacă folosește ebraica, cuvintele sună astfel: "Bab-e-sciatan, bab-e-sciatan, alep", pentru a sugera că iadul a învins, fraza fiind exact opusul celei rostite de Hristos în *Evanghelia după Matei* 16,18 ("...și porțile iadului nu o vor birui"). Unele ca acestea arată cum o desfășurare strălucitoare de cunoștințe și de ingeniozitate are uneori rolul de a ascunde deruta frustrantă a exegeților[1].

De ce Dante s-ar îndepărta atât de mult de tehnica sa obișnuită, învăluindu-și sensurile în franceză, greacă sau ebraică? Cei ce ar vedea în aceste cuvinte doar o serie de sunete fără sens, menite să indice furia oarbă a demonului, încearcă, cel puțin, să explice un text literar, iar nu un *puzzle* încrucișat[2]. Este posibil, spun aceștia, ca în pasajul respectiv Dante să-l fi făcut pe Pluto să urle cu o voce înfundată, dând doar impresia unui limbaj articulat, dar în realitate neanalizabil. Astfel, obscuritatea versului este una intenționată, de vreme ce scopul lui Pluto este să-l înfricoșeze pe poet, pronunțând cuvinte misterioase, ininteligibile.

Ar putea fi adevărat. Există însă un element de selecție în alegerea acestor cuvinte fără sens, căci, un poet, chiar și atunci când alege să se exprime criptic, nu folosește sunete sau cuvinte la întâmplare. Cei mai criptici scriitori au, ca toți artiștii, ceva de comunicat și își aleg pe cât cu putință uneltele cele mai potrivite efectului pentru care trudesc. Dante, cel mai limpede dintre poeți, trebuie să fi avut în minte un scop anume atunci când a început acest cânt cu obscurul strigăt *Papè Satan*. Deși fără înțeles în afara contextului respectiv, ambele cuvintele au o semnificație foarte precisă. Orice cititor contemporan va fi zguduit de juxtapunerea lor, fiindcă unul, în mod clar, pornește un lanț de asocieri ce are de-a face cu papii sau prinții Bisericii, pe când celălalt aduce inevitabil aminte de prințul întunericului și al răului. Aceste cuvinte, la începutul unui nou cânt, sunt ca două corzi lovite tare și solemn pentru a indica începutul unui nou ritm într-o simfonie. Nu se află în vreun context de recunoscut, și totuși par a introduce o temă nouă. Par a anunța motive ce vor fi tratate în acest cânt, iar spontaneitatea cu care sunt rostite de către demon le dă, în mod tainic, un plus de forță. Prin urmare, primul vers trebuie studiat nu numai în sine însuși, ci și ca parte integrantă a întregului cânt.

În al patrulea cerc sunt pedepsiți cei ce s-au folosit greșit de bunurile lor pământești. Avarii într-o jumătate a cercului și risipitorii în cealaltă sunt puși să împingă greutăți într-un dans ce se desfășoară neîncetat; cele două cete separate, dispuse semicircular, se învârtesc în cerc, se ciocnesc cu putere și se întorc pentru a realiza din nou desfășurarea neîncetată a pantomimei lor de coșmar. Acesta este singurul cerc în care Dante nu reușește să identifice personaje. Vergiliu îi explică însoțitorului său că aceștia erau oameni denaturați, lipsiți de măsură în întrebuințarea banilor pe care îi aveau. Cei din stânga sunt avarii: *Questi fuor cherci, che no han coperchio/ piloso al capo, e papi e cardinali,/ in cui usa avarizia il suo soperchio****. Acești oameni, a căror avariție i-a condamnat la mișcări atât de inutile și nesfârșite, precum sunt mișcările celor două mări ce se ciocnesc la Caribde [*Cariddi*], sunt papi și cardinali, "ce n-au pereche-n lume de zgârciți". Descrierea dublei lor ciocniri și întunericul generat de păcatul lor, ce face imposibilă recunoașterea particulară a acestora, reprezintă punctul culminant al cântului.

Ne întoarcem acum la versul obscur ce deschide al VII-lea cânt. Aici îl găsim pe Pluto, zeu al lumii de dedesubt, în același timp larg asociat cu bogățiile. Apariția sa este prima indicație clară a ceea ce va urma și totodată o pregătire a cititorului pentru subiectul acestei prime părți a cântului. Pare evident că, în timp ce țipătul demonului îndeplinește efectul dorit de a trezi spaimă în inima lui Dante, sunetele pe care le pronunță sunt ele însele legate de conținutul cântului. Aceasta fiindcă subiectul cântului, cel puțin în prima parte, îl constituie pedeapsa oamenilor depersonalizați și a cardinalilor, a căror credință pe pământ n-a fost îndreptată spre Domnul lor, ci spre Satana. *Papè Satan* nu este o propoziție, ci o exclamație care, fiind citită la vremea când conflictele dintre Biserică și stat erau în floare, și când înalții demnitari ecleziastici erau dur criticați pentru cupiditatea și averile lor, aducea inevitabil aminte de evenimente și persoane recente. Cele două cuvinte, *Papè Satan, papè Satan*, așa cum sunt repetate în primul vers, au rolul unui ecou ce se întinde pe tot fundalul descrierii celui de-al patrulea cerc. Rezonanța acestora se face simțită când Dante, cu inima îndurerată, întreabă cine sunt cei o mie din stânga sa. Se face simțită când acești foști prelați sunt înfățișați lătrând, reduși de păcatul lor la stadiul de animale. Se face simțită și când Vergiliu spune că acești demnitari ai Bisericii sunt de nerecunoscut ca indivizi. Dintre aceștia nu se poate identifica vreun cardinal anume, nici un papă sau altul, ci rămân cu toții sub semnul unei pluralități indistincte: *papae*.

Spuneam că aceste cuvinte aminteau de persoane și evenimente contemporane. Dar, mai mult, juxtapunerea lor apparent arbitrară și ilogică ar putea aduce aminte chiar de texte satirice ale vremii. Îndrăznesc să afirm că într-un manuscris de la Copenhaga am putea găsi un fragment al unei satire atât de bine cunoscute și atât de actuale încât simpla pomenire a cuvintelor cheie, *papa Sathan*, va fi suficientă pentru a aduce în mințile cititorilor lui Dante un trecut bogat de vestigii literare. Această satiră a fost publicată în 1935 de Paul Lehmann, după un codice ce conținea versuri medievale cu o paternitate până acum necunoscută, scrise în cea mai mare parte în sec. al XII-lea[3]. În fila cu nr. 75 pot fi găsite următoarele rânduri: *In Honorium papam/ Dum sedet aut graditur loquiturve quibusque serenum,/ inficit exhalans horrida papa Sathan./ Bubo sedens, bubalus gardiens, infausta loquens strix/ et tandem totus non homo, sed pavor est./ Italicumque suum larvali corneus ore,/ dum crepitat, Daci Theutonicique timent./ Sed neque Cerberus est neque Deomgergon eadem,/ cum ridet, si parrideat misellis,/ carius hospitibus gratia vendet eum./ Hic non immerito rem nomine dissimulante./ Dictus Honorius est non quod honor sed ons*. Un citat ceva mai lung din același poem se regăsește, tot fără vreo indicație a datei și paternității, într-un manuscris al bibliotecii municipale din Rouen (Ms A 376 [479], fila 179)[4]: *Iam iam cis Aleps premasticabat ad aurum/ Gallorum, Romenon saturanda fames./ Set, miserante Deo, textus, calices, crucifixos./ Occidit, olfacines Gallica sacra Draco. Gel./ Dum sedet aut graditur, loquiturve quibusque serenum/ inficit exhalens horrida, Papa Sathan./ Bubo sedens, bubalus gradiens, infausta loquens strix/ et tandem totus non homo set pavor est./ Imperio Pluto, draco voce, Typhoeus actu,/ Tartara seva, solum, sidera terrificat. Hon.*

Singurul indiciu despre autorul acestei splendide și virulente satire se găsește într-un comentariu la *Pharsalia* nepublicat, redactat la sfârșitul sec. XII sau la începutul lui XIII de către Arnulf de Orléans. După ce menționează că romanii au fost atrași tot timpul de bogăția galilor, adaugă: *Diu est quod nos spoliare auro ceperunt Romani, unde quidam noster Aurelianensis de quodam papa qui in Galliam ueniens circa Alpes interiit hos uersus edidit: Iam iam trans Alpes premasticabat ad aurum/ Gallorum Rome non stianda femes.*

În textul din Rouen întâlnim mai multe serii înrudite de invective adresate unor papi diferiți, din care în cele două citate din manuscrisul lui Arnulf este păstrată doar o scurtă parte, cu deosebiri minore. *Papa Sathan* din acest fragment anonim este papa Honorius. Autorul, după Arnulf, era născut sau profesa la Orléans. Ceea ce diferențiază această operă de majoritatea satirelor contemporane este măiestria aproape fără cusur și forța discursului. Putem fi tentați să atribuim aceste versuri faimosului poet din Orléans, Hugh, cunoscut drept Arhiepiscop de Orléans. Pomenirea ocazională pe care Arnulf o face despre *quidam noster Aurelianensis* amintește de una dintre descrierile pe care le-a făcut Richard de Poitiers lui Hugh: *his etenim diebus viguit apud Parisios quidam scholasticus, Hugo nomine*, la care se referă mai târziu cu apelativul *Hugone lo Primat Aurelianensi*[5]. Vigoarea expresiei, stilul și alcătuirea acestei satire împotriva papilor contemporani Honorius și Galesius sunt asemănătoare și în nici un caz nedemne de operele autentice ale lui Hugh.

Se pare că aceste versuri satirice erau foarte bine cunoscute în epocă. Cuvintele *papa Sathan*, folosite pentru a-l descrie pe Honorius, ar fi rămas, prin însuși caracterul lor impropriu, pentru totdeauna în memoria cititorilor, iar repetarea acestora în cazul lui Dante ar reactualiza în mințile lor întregul conținut satiric. În amândouă textele scena este iadul, Pluto este prezent și înalte fețe bisericești sunt asociate cu animalele. Poetul anonim îl numește pe Honorius *draco* și îl identifică cu o serie de animale, pe când în Dante umbrele papilor și cardinalilor latră precum câinii, preluând unele caracteristici ale paznicului lor, Cerber. În satira latină, nemilosul și puternicul papă este asociat cu Pluto însuși, iar la Dante papii sunt osândiți sub stăpânirea lui Pluto. Cel mai important, tema ambelor texte o constituie avariția. Fie intenționat, fie inconștient, cum se întâmplă cu poeții, se pare că Dante a adus ecoul acestui fragment satiric în urletul aparent fără sens al lui Pluto. Ignoranța față de poezia latină a făcut ca majoritatea cititorilor de mai târziu să fie incapabili a recunoaște punerea în scenă, tema și aluziile politice, ușor de recunoscut contemporanilor familiari cu ele. Poate că dacă ar fi supraviețuit mai mult din satira latină, ne-am fi putut explica și încă nelămuritul cuvânt *aleppe*.

Berthe M. Marti *(Bryn Mawr College)*
În românește de ***Alexandru Anghel***

---

*Articol publicat în *Speculum*, vol. 27, nr. 1 (ianuarie 1952), pp. 67-70. *[N. tr.]*

**Literal: *"Papè... !", începu Pluto cu voce răgușită*. În versiunea Eta Boeriu: *"Papè...!", cu voce aspră Pluto cuvânta*. În versiunea Răzvan Codrescu: *"Papè...!", strigat-a Pluto cu amarnic grai*. *[N. tr.]*

[1] Pentru mai multe interpretări, referințe și bibliografie, vezi T. Casini, *La Divina Commedia*, 6-a edizione, rinovata e accresciuta per cura di S. A. Barbi, Florența, 1923, p. 59.

[2] C. Grabher, *La Divina Commedia*, 12-a edizione, Milano, 1950, I, 85.

***Literal: *Aceștia au fost clerici, ce n-au fir de păr/ pe cap, și papi, și cardinali,/ la care de obicei prisosește avariția*. La Eta Boeriu: *Iar cei ce-n creștet sunt de păr lipsiți/ ori papi ori cardinali s-au fost aflat,/ ce n-au pereche-n lume de zgârciți*. La Răzvan Codrescu: *Cât despre cei cu creștetele rase,/ ca preoți, cardinali sau papi trăiră/ și de zgârciți lor faima le rămase*. *[N. tr.]*

[3] Paul Lehmann, "Eine Sammlung mittellateinischer Gedichte aus dem Ende des 12. Jahrhunderts", *Historische Vierteljahrschrift*, XXX (1935), 20-58 (vezi mai ales p. 43 f.).

[4] Datorez această referință dr. Bernhard Bischoff de la Universitatea din München.

[5] *M. G. H., SS.*, XXVI, 81; *cf.* F. J. E. Raby, *A History of Secular Latin Poetry in the Middle Ages*, Oxford, 1934, II, 171 ff.; M. Manitius, *Geschichte der lateneischen Literatur des Mittelalters*, III, 1931, 973-978.

Divina Comedie a lui Dante Alighieri

într-o nouă versiune românească de Răzvan Codrescu

În *Caina* (de la Cain, ucigaşul de frate), primul brîu din cercul al nouălea, sînt osîndiţi *trădătorii de rude*, iar cei doi poeţi îl întîlnesc aici pe Camicione dei Pazzi (ce se grăbeşte să-i dezvăluie lui Dante identitatea cîtorva tovarăşi de suferinţă şi-i declară cinic că-l aşteaptă să ajungă acolo pe ruda sa Carlino dei Pazzi, un trădător şi mai mare decît el). În brîul al doilea, numit *Antenora* (după numele prinţului troian care şi-a trădat cetatea), se chinuiesc *trădătorii de patrie*, iar Dante îl iscodeşte mai de aproape pe Bocca degli Abati (trădător în bătălia de la Montaperti), care caută cu disperare să-şi ascundă identitatea. Deconspirat de un terţ (Buoso da Duera sau Dovera, năimit lui Carol I de Anjou), deconspiră el însuşi, cu ciudă, numele aceluia, ca şi al altor osîndiţi de acolo. Se vede că trădătorii, pe cît le este cu putinţă, nu se dezmint nici în iad (unde sînt prinşi în gheaţă pînă la gît, într-un lac atît de îngheţat încît, chiar munţii – Tambernicchi şi Pietrapana – de s-ar prăbuşi peste el, "nici pe la margini gheaţa n-ar trosni"). Cîntul se încheie cu imaginea terifiantă a unui cap care-l roade veşnic pe un altul din faţa lui: este vorba de contele Ugolino della Gherardesca, guelf, care se răzbună astfel în eternitate pe duşmanul său de moarte, arhiepiscopul Ruggieri degli Ubaldini, ghibelin (povestea lor – una dintre cele mai cutremurătoare din tot *Infernul* – continuă în cîntul următor). Scena îi aduce aminte lui Dante de legendarul Tideu (unul dintre cei 7 regi porniţi contra Tebei), care rosese capul adversarului său Menalip (după ce fusese rănit de moarte de către acesta).

INFERNUL

CÎNTUL XXXII

De-aş avea rime aspre şi dogite,
de-o seamă cu amarnica genune
pe care-s restul stîncilor proptite,

din teascul minţii musturi mult mai bune
aş scoate eu, pe cînd, lipsit de ele,
nu fără teamă voi urma a spune.

Căci nu-i de şagă fundu-a toate cele
să-l zugrăveşti, nici treabă nu-i de cine
abia de-ngaimă două cuvinţele.

Dar muzele m-ajute şi pe mine
ca pe-Anfion, ce Teba-mprejmuise,
cu vorbele de fapte a mă ţine.

O, voi, sărmane suflete proscrise
in loc cumplit de spus, mai bine oi
sau capre-n lume aţi fi fost trimise!

Cum colo-n bezna puţului stam noi,
de tălpile uriaşului mai jos,
iar eu cătam cu ochii înapoi,

un glas îmi zise: "Umblă mai sfios
şi mai cu grijă, nu cumva-n picioare
să calci vreun cap de frate-afară scos!".

Mă răsucii atunci şi cu mirare
sub paşi şi dinainte-un lac văzui,
ce sloi era, nu apă mişcătoare.

Aşa-ngheţat nici chiar Danubiul nu-i,
cînd iarna-aduce peste nemţi urgii,
nici Donul în geroasă ţara lui,

precum acela; de s-ar prăbuşi
pe dînsul Tambernicchi-ori Pietrapana,
nici pe la margini gheaţa n-ar trosni.

Şi cum vreo broască, să-şi sloboadă zvoana,
la faţa apei iese, cînd şi-n vis
ţăranca-şi vede secera, sărmana,

livide, doar c-obraji ce roşii li-s,
zăceau în gheaţă umbre-ndurerate,
ce-a clănţăni ca berzele li-i scris.

Aveau cu toate feţele plecate:
din gură frigul şi din ochi jelirea
vădeau tot greul caznei îndurate.

Cătînd în jur, apoi plecînd privirea,
văzui pe doi atît de strîns lipiţi
de parcă-n chică îi unise firea.

"O, voi, ce staţi atît de-nlănţuiţi",
zisei, "au cine sînteţi?". Şi îndată,
iţindu-şi gîtul, au rămas hliziţi

spre mine, iară lacrima păstrată
sub pleoape în afară le ţîşni
şi le-ngheţă pe feţe dintr-o dată.

Nicicînd vreo scoabă astfel nu uni
un lemn cu altul, şi-au pornit cei doi,
ciudoşi, ca ţapii-n coarne-a se lovi.

Şi-un altul, ce de ger, acolo-n sloi,
urechile-şi pierduse, către mine:
„Ce tot te uiţi ca-ntr-o oglindă-n noi?

De vrei să ştii de-aceştia doi, ei bine,
cu-Alberto, tatăl lor, au stăpînit
pe unde-n văi Bisenzo vadu-şi ţine.

De-o mamă sînt născuţi, şi tu, răzbit
să baţi Caina-ntreagă, n-ai afla
vreun duh în ea mai demn de osîndit;

nici cel cui pieptul şi-umbra lui cîndva
de-Arthur au fost cu spada sfîrtecate;
Foccaccia nu, nici cel ce ţeasta sa

o ţine-n sus şi văzul mi-l abate,
ce Sassol Mascheroni fu chemat:
de eşti toscan, să nu-l ştii nu se poate.

Şi ca să nu mai ai de întrebat,
mi-s Camicion dei Pazzi,-n aşteptarea
lui Carlo, ce mă-ntrece în păcat".

Văzui apoi pe mii de boiuri starea
lividă-n care gerul le-adusese,
de simt şi astăzi groaza gheţii, marea!

Şi cum pe unde-i dat ca-n veci s-apese
povara-ntregii lumi făceam cărare
şi gerul cel etern mă pătrunsese,

fu voia mea, fu soartă, fu-ntîmplare,
nu ştiu, dar tot cu pasul printre ţeste,
pe una-n faţă o izbii cam tare.

Gemînd, strigă: „Au să mă calci îţi este?
De răzbunării nu-i aduci prisos
din Montaperti, ce-mi tot umbli peste?".

Iar eu: „Maestre, despre cel de jos
m-aşteaptă de-o-ndoială a scăpa,
şi-apoi cât vrei zori-voi de vîrtos".

Stînd domnul meu, prinsei a cuvînta
spre cel ce-afurisea cu-nverşunare:
„Tu cine eşti, ce-i mustri pe-alţii-aşa?".

„Dar tu, tu cine eşti, ce-ţi tai cărare
prin Antenora şi-astfel ne izbeşti,
că viu de-ai fi, şi n-ai putea mai tare?".

„Viu sînt", răspuns-am eu, „şi de rîvneşti
să-ţi meargă vestea, printre alte nume,
în scrisu-mi poţi şi tu să dăinuieşti".

Dar el: „Ba eu uitat mă vreau de lume;
te cară şi la cap nu mă mai bate,
căci cui îi arde pe-aşa-ngheţ de glume!".

Atunci de pielea cefei îngheţate
îl apucai: „Ori numele ţi-l spui,
ori trag de plete şi le smulg pe toate!".

La care el: „Tot zelul să ţi-l pui
să mă cheleşti, şi pumni să-mi cari grămadă,
să afli cine-s nici o şansă nu-i!".

Trăgînd de chica lui cu-atîta sfadă,
cred să fi smuls mai mult de-un smoc din ea,
căci prea lătra, ferindu-se-n zăpadă,

cînd altul îi strigă: „Ce piază rea
te-ncearcă, Bocca? Clănţănitul oare
nu ţi-i de-ajuns? Să latri mai lipsea?".

„De-acum", zisei, „tu, liftă trădătoare,
să nu cutezi vreo vorbă-a mai rosti,
iar eu ţi-oi duce buhul ca atare!".

„Hai, valea", spuse, „şi ce-ţi place zi,
dar să nu taci, de-ajungi de-aici afară,
nici despre cel ce limba nu-şi păzi.

Îşi plînge-aci ce-arginţi franţujii-i dară:
pe-al de Duera îl văzui – poţi zice –
pe unde păcătoşii degeră.

Iar iscodit despre-alţii de pe-aice,
că-i şi Beccheria-n preajmă să se ştie,
tăiat de florentini, de la cerbice.

Asemeni Soldanier mai cred să fie,
cu Ganellon şi Tebaldello, care
vîndu Faenza, ziua pîn' să vie".

Ne-ndepărtasem cînd, în grea strînsoare,
zării în scoc doi osîndiţi părînd
că unul cuşmă pe cel'lalt îl are;

cum dintr-o pîine muşcă cel flămînd,
aşa cel mai de sus îşi înfipsese
din spate dinţii-n cel mai jos şezînd.

Nu altfel îmi închipui că-i rosese
Tideu lui Menalip tăiatul cap
de cum trudeau acele fălci sumese.

„O, tu, ce-n chip de fiară eşti casap
şi-arăţi pe cel muşcat atîta ură,
zi-mi pentru ce", grăii, „de-aici cînd scap,

de ai temei să-l toci aşa în gură,
aflînd ce nume-aveţi, şi-al lui păcat,
în lume eu spovada pe măsură

să-ţi răsplătesc, dacă-a vorbi mi-e dat!".

APEL APEL APEL APEL

Dumnezeu m-a ajutat să ajung, după 12 ani, foarte aproape de încheierea noii versiuni româneşti a *Infernului*. Am năzuit de la început s-o pot tipări în ediţie *bilingvă* (ceea ce ar fi o premieră în cultura românească, în ce-l priveşte pe Dante) şi *ilustrată* (cum au apărut atîtea ediţii în Occident, mai cu seamă cu gravurile lui Gustave Doré, sau, în perioada interbelică, traducerea românească în proză a lui Alexandru Marcu, cu gravurile lui Mac Constantinescu). O asemenea ediţie implică, desigur, costuri editoriale foarte mari (chiar renunţînd la legarea şi supracopertarea volumelor, ca şi la policromie, cu excepţia copertei): remunerarea – fie şi modestă – a unui ilustrator de marcă (ediţia va avea cel puţin 34 de ilustraţii interioare – cîte una pentru fiecare cînt, redînd scenele cele mai semnificative), o hîrtie de calitate superioară, un format atipic (peste dimensiunile obişnuite) etc. (ar fi oţios să intru aici în complexitatea detaliilor tehnice). În aceste condiţii (şi avînd în vedere că 32 de cînturi au fost publicate de-a lungul vremii chiar în paginile *Punctelor cardinale*, cu care am "compătimit" toţi laolaltă nu mai puţin de 14 ani), **îndrăznesc acum, ca niciodată, în nume propriu, să fac un apel către abonaţii şi cititorii revistei, din ţară şi din străinătate, să contribuie, în măsura posibilităţilor, la apariţia acestei cărţi, care sper să fie una de excepţie**. Ediţia va cuprinde o listă de onoare a principalilor ei "ctitori", iar fiecare dintre cei care o vor sprijini cu echivalentul a cel puţin 100 de dolari U.S.A. vor primi un volum gratuit, cu o dedicaţie specială. Năzuinţa mea ar fi ca ediţia să apară, într-un tiraj de minimum 1000 de ex. şi la un preţ totuşi accesibil, pînă în pragul toamnei viitoare, şi să vădească, în răspărul crizei pe care o străbatem, o solidaritate de conştiinţă şi de suflet deopotrivă creştină, românească şi europeană.

Răzvan Codrescu,
(cu iertarea Dvs.) tălmaci şi cerşetor

P. S. Desigur, avînd în vedere birocraţia şi comisioanele exagerate din România, ar fi preferabil ca eventualele ajutoare să fie aduse personal sau prin bunăvoinţa unor intermediari particulari (pentru Bucureşti: tel. **021/3211076** sau **4402501**; pentru Sibiu: tel. **0269/422536**). Dacă unii sprijinitori, mai ales din străinătate, nu vor găsi o altă soluţie, atunci pot trimite cecuri cu destinaţia: **Vasile Adolf Marian – Aleea Bucşeneşti 5, bl. E8, et. 4, ap. 21, sector 6, Bucureşti, cod 061573**.

SUB SEMNUL APELULUI LA MEMORIE

Ediţia a cincea a Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă de la Sibiu s-a desfăşurat luna trecută [1] sub semnul împlinirii în acest an a 6 decenii de la fatidicul act din 23 august 1944 (certificatul de naştere al "bolşevizării" României) şi a 4 decenii de la graţierea generală a deţinuţilor politici din temniţele comuniste (lichidate treptat, din primăvara până în toamna lui 1964). În economia mai vastă a apelului la *memorie*, cartea (şi cultura în genere), mai ales cînd poartă pecetea moral-spirituală a creştinismului, este o cale de exorcizare, o provocare la resumarea individuală a marelui "război nevăzut", la care Hristos ne cheamă clipă de clipă, dar şi la reasumarea comunitară a adevăratului nostru destin istoric, căci la Judecată fiecare va răspunde "în rândul cetei sale" (*I Cor.* 15, 23).

Tinerii de la Asociaţia Scriptus (principala organizatoare a Târgului) s-au dovedit deplin conştienţi de toate acestea, iar publicul cititor (prezent în număr mult mai mare decât la ediţiile anterioare) ne-a dat, la rândul lui, temei să credem că nu tratează cu indiferenţă nici pariul nostru cu Istoria, nici pariul nostru cu Veşnicia. Cât despre cei ce se mai pripesc să creadă că Istoria şi Veşnicia stau într-un antagonism principial, ar fi de ajuns să li se reamintească, prin "cuvântul care zideşte", că cele două cetăţi augustiniene – *civitas Dei* şi *civitas terrena* – sunt până la sfârşitul veacurilor *perplexae* şi *permixtae* ("neclare" şi "amestecate"), sau, bunăoară, că Părintele Galeriu (care – să amintim în treacăt – luna aceasta, în ziua de 21, ar fi împlinit 86 de ani) nu prididea să repete celor prea lesne uitători că mântuirea – a inşilor, ca şi a neamurilor – se pierde sau se câştigă în vâltoarea acestei lumi, zi de zi şi ceas de ceas, căci "capătul e *dincolo*, dar calea e *aici*".

Bântuit ca nici un altul de adevărate "leghiuni" de demoni, de la Răsărit până la Apus, secolul XX a avut însă şi *cruciaţii* lui ştiuţi şi neştiuţi, pe care se cade să-i cinstim şi să-i urmăm în duh, iar *cartea* a devenit pentru mulţi dintre aceştia un spaţiu al *mărturisirii*, pe care nu-l putem ignora nepedepsiţi, mai cu seamă în pragul unui secol despre care s-a spus că "va fi unul religios, sau nu va fi deloc". În pilduitoarea ei întâlnire cu viaţa, cultura creştină este un temei perpetuu de *răscumpărare a vremurilor*, iar în lamura ei ne putem privi chipul esenţial şi putem auzi "sunetul secund" al "conştiinţei noastre mai bune".

Acestor "Cruciaţi ai secolului XX" le-a fost dedicat, în cadrul Târgului, în seara de vineri 15 octombrie, simpozionul patronat de Editura Christiana (mediator. Răzvan Codrescu), în deschiderea căruia s-a observat, cu amărăciune, faptul aproape pervers că oficialităţile româneşti, atât politice, cât şi ecleziale, s-au întrecut, până la indecenţă chiar, să comemoreze în această toamnă, prin discursuri amplu mediatizate, holocaustul antievreiesc, dar nimănui nu i-a trecut prin minte (şi prin inimă) să pomenească măcar în treacăt şi de holocaustul antiromânesc (care a durat din 1948 până în 1964). Simpozionul s-a deschis cu un recent interviu video-înregistrat al părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa (deţinut politic timp de 21 de ani!), după care au luat cuvântul părintele arhimandrit Mina Dobzeu (botezătorul în închisoare al regretatului N. Steinhardt, devenit în 1980 monahul Nicolae de la Rohia) şi monograful lui N. Steinhardt, asist. univ. drd. George Ardeleanu (care a avut şi două remarcabile apariţii pe posturile de televiziune locale), cu numeroase documente fotocopiate din dosarele lui N. Steinhardt aflate în arhivele fostei Securităţi. N-a putut fi prezent, din păcate, părintele nonagenar Zosim Oancea, autorul unui volum de memorii din închisoare reeditat chiar în acest an la Editura Christiana (*Închisorile unui preot ortodox*). În schimb, a fost prezent un alt părinte nonagenar trecut prin închisori, Ioan Sabău, a cărui intervenţie a impresionat până la lacrimi auditoriul. O menţiune aparte merită şi expoziţia plastică a tânărului Ionuţ Lepădat (care este şi un remarcabil poet religios), găzduită în salonul central al Târgului şi intitulată "Sfântul necunoscut". Din păcate, principalul invitat la vernisaj, diac. Ioan I. Ică jr., n-a putut fi de faţă (cum s-a întâmplat şi în alţi ani)…

D-l Ioan Onuc Nemeş, noul director al Bibliotecii ASTRA, s-a dovedit o gazdă desăvârşită pe toată durata Târgului, căruia acest adevărat templu al culturii transilvane i-a conferit parcă o altă consistenţă, pe care sperăm să nu şi-o piardă în anii următori.

Adolf VASILESCU

[1] 14 şi 17 octombrie. Deschiderea oficială a avut loc joi, 14 octombrie, în prezenţa episcopului-vicar Visarion Răşinăreanul, a consilierului cultural al Mitropoliei Ardealului – pr. prof. dr. Dumitru Abrudan – şi a părintelui decan Dorin Oancea, iar seara a conferenţiat, pe tema "Cultură şi credinţă", părintele arhimandrit Teofil Părăian, marele duhovnic de la Sâmbăta de Sus. La această ediţie au participat peste 20 de edituri şi publicaţii creştine din întreaga ţară, în frunte cu Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., un loc aparte ocupându-l prolifica editură bucureşteană Sophia (prezentă în premieră la Sibiu). Pe lângă editurile ortodoxe (bisericeşti sau particulare), au fost prezente şi o editură catolică (Ars Longa din Iaşi), precum şi una protestantă (Logos din Cluj-Napoca). Dintre publicaţiile periodice, menţionăm lunarele *Lumea credinţei* şi *Rost* (Bucureşti), *Renaşterea* (Cluj-Napoca) şi *Puncte cardinale* (Sibiu). Organizatorii (Lucia şi Lucian Coca, Claudiu Curiban, Marius Moşină, Ioana Mija) au editat şi o revistă festivă a Târgului (din care cei interesaţi pot afla numeroase alte detalii, inclusiv lista completă a editurilor participante).

ASOCIAŢIA SCRIPTUS SIBIU

TÂRGUL NAŢIONAL DE CARTE ŞI REVISTĂ RELIGIOASĂ - de la vis la împlinire -

ieromonah Nicholas Saharov
Iubesc, deci exist
TEOLOGIA ARHIMANDRITULUI SOFRONIE

Preot CONSTANTIN NECULA
Să ne merităm ortodoxia

PĂCATUL LUI ONAN

Răspunzând provocărilor tot mai insidioase ale lumii de azi şi mobilizând lămuritor întreaga tradiţie şi sensibilitate morală şi duhovnicească a Ortodoxiei, Editura Christiana a publicat în ultimii ani un triptic teologic privitor la temeiurile şi menirea sexualităţii, abordând complexa ei problematică din trei perspective conjugate: cea a unui ortodox laic (Răzvan Codrescu, *Teologia sexelor şi Taina Nunţii. O introducere ortodoxă în antropologia conjugală*, 2002), cea a unui preot de mir (Marc-Antoine Costa de Beauregard, *Teologia sexualităţii. Hetero-sexualitatea şi homosexualitatea din perspectivă creştină*, 2004) şi cea a unui călugăr (Daniel Cornea, *Sexualitatea. O privire din tinda Bisericii*, 2004, ieşită de sub tipar chiar luna trecută şi constituind totodată debutul editorial al autorului). Se restituie astfel, în polemică deschisă cu smintelile contemporane, icoana dumnezeiască a umanului, în care firescul şi suprafirescul sunt două feţe ale aceleiaşi taine mântuitoare, consfinţite teandric în Iisus Hristos, Domnul Vieţii şi al Învierii.

Micul eseu al tânărului monah Daniel Cornea, viu, realist şi admirabil esenţializat, constituie efectiv un model de abordare ortodoxă destresată a unei problematici adeseori ocolite cu falsă pudoare, sau abordate şablonard şi desuet, de teologii noştri mai vârstnici. Semnalând apariţia cărţii, reproducem aici unul dintre capitole ("Păcatul lui Onan", pp. 79-84), ca pe o provocare la lectura ei integrală (din care mai ales tinerii vor putea trage mult folos, în măsura în care nu le este indiferentă, pe traseul firesc al împlinirii "în lume", raportarea la credinţă şi la propria lor consistenţă moral-duhovnicească). În legătură cu subtitlul cărţii ("O privire din tinda Bisericii"), merită reţinută frumoasa lămurire auctorială din fruntea acesteia (p. 7): "«Membrană» ce străjuieşte vecinătatea plină de promisiuni şi riscuri a Bisericii cu lumea, *tinda* este prin excelenţă un *interval al pocăinţei*. Pocăinţă necesară celor din lume ca să înainteze către Biserică, iar celor căzuţi din Biserică pentru ca să i se poată alătura din nou. Tinda este loc al opţiunii şi al unei prime purificări. Prin tindă, lucrurile lumii privesc către Biserică şi iarăşi prin tindă Biserica îşi deschide larg braţele într-un elan cosmic, integrator. În fine, tinda este locul *ieşirii către lume*, ieşire care poate fi «a lui Iuda» («Şi era noapte...»), a tânărului bogat, ori ieşirea cea binecuvântată, cea în pace".

Ilustraţia de pe coperta reprodusă alăturat îi reprezintă pe protopărinţii Adam şi Eva şi este un detaliu dintr-o Pogorâre la iad (*Anastasis*) bizantină de secol XII. (*R. C.*)

Există un interes particular pe care teologii contemporani îl acordă unui subiect ajuns în ultimul timp nelipsit din agenda oricărei întâlniri la vârf dintre discursul bisericesc şi cel secular: *bioetica*. Preocupări dintre cele mai diverse şi oarecum neaşteptate îi fac pe responsabilii Tradiţiei să iscodească îngrijorat noile achiziţii ale tehnologiilor genetice. Propensiunea noastră morală se simte invitată să-şi dezlănţuie vehemenţele într-un spaţiu de stringentă noutate, ce reclamă grabnice elaborări eticoteologice.

Paradoxal însă, în tot acest timp se tace chitic (ori cu vagi aluzii ocolitoare) cu privire la un fenomen care a ieşit demult dintre copertele tratatelor de etică, invadând practic viaţa cotidiană. Ba mai mult, am putea spune, producând deja metastaze generalizate: *contracepţia*. Ciudăţenia este că grija pentru formarea şi destinul embrionului (vezi interminabilele discuţii privitoare la clonare, celulele suşă, fecundarea *in vitro* etc.) se fereşte obstinat să-şi ia în discuţie premisa elementară, anu-me dacă evenimentul numit embrion are sau nu totuşi loc.

Privită din unghiul specific al atmosferei bisericeşti, chestiunea este şi mai puţin nostimă. Deşi canoanele stipulează explicit îndepărtarea de la comuniune (afurisirea) a celor ce practică anticoncepţia, un fel de acord tacit s-a instalat între clerici şi ponderea statistică a laicatului, astfel încât cei dintâi *să nu le spună* "credincioşilor" despre contracepţie, iar cei din urmă *să nu întrebe*. Motivul real al acestei situaţii este următorul: în momentul în care o mare parte din clerici ar înceta să-şi mintă frumos enoriaşii, există riscul ca numărul "contribuabililor" să scadă sever, cu consecinţe nu doar economice, ci şi de imagine. Marşul triumfal al Ortodoxiei naţionale s-ar vedea redus astfel la adevăratele lui dimensiuni, precizate de Mântuitorul Însuşi: aceiea de "turmă mică"...

De ce însă atâta înverşunare împotriva unui comportament care în vocabularul sexualităţii contemporane a devenit aproape sinonim cu bunul simţ? Asta în condiţiile în care a face toţi copiii este privită ca o adevarată enormitate... Ei bine, ne place sau nu, avem de-a face cu o înverşunare a lui Dumnezeu Însuşi, fapt dovedit de capitolul 38 din cartea *Facerii*.

Înaintea altor consideraţii, trebuie să remarcăm situarea neobişnuită a istorisirii numită "Iuda şi Tamar" în miezul unei alte relatări, de mult mai mare anvergură, şi cu care, aparent, nu are nici în clin nici în mânec. Ce anume l-a motivat pe autorul cărţii *Facerii* să curme firul epic al dramei lui Iosif şi a fraţilor săi, pentru a insera acest episod pe care dacă l-am numi "prozaic" ar însemna că folosim un eufemism?

Dar să consemnăm mai întâi faptele: "Apoi Iuda a luat pentru Ir, întâiul născut al său, o femeie cu numele Tamar. Dar Ir, întâiul născut al lui Iuda, a fost rău înaintea Domnului şi de aceea l-a omorât Domnul. Atunci a zis Iuda catre Onan: «Intră la femeia fratelui tău, însoară-te cu ea, în puterea leviratului, şi ridică urmaşi fratelui tău!». Ştiind însă Onan că nu vor fi urmaşii ai lui, când intră la femeia fratelui său el vărsă sămânţa jos, ca să nu ridice urmaşi fratelui său. Ceea ce făcea el era rău înaintea lui Dumnezeu şi l-a omorât şi pe acesta".

Ce făcea aşadar Onan? Contrar unei confuzii adânc şi *voit* înrădăcinate, Onan *nu se masturba*, ci practica una dintre cele mai rudimentare metode contraceptive, pe care "specialiştii" contemporani o numesc cu emfază *coitus interruptus*.

Că Dumnezeu dezaprobă acest comportament rămâne scris negru pe alb şi nimeni nu o va putea contesta în vecii vecilor. *Motivul* pentru care contracepţia este un rău înaintea lui Dumnezeu rămâne însă, pentru moment, ascuns. Evident, există un argument uşor de invocat şi "bun la toate": contracepţia este împotriva firii. Nu trebuie să uităm însă că multe din cele omeneşti sunt împotriva firii (ori *în răspărul* ei) şi nu toate sunt în mod necesar rele înaintea lui Dumnezeu. Altul trebuie să fie adevăratul motiv, incomparabil mai *greu*, mai bogat în semnificaţii. "Ştiind însă Onan că nu vor fi urmaşii ai lui ..." – această formulare izbitor de paradoxală operează în fapt o deschidere incisivă către misterul abisal al genealogiei omeneşti. În continuarea cap. 38 al *Facerii*, Iuda îi promite Tamarei să o dea de soţie ultimului său născut, Şela. Îşi calcă apoi promisiunea, fapt ce o împinge pe aceasta să "fure" sămânţa cea binecuvântată, făcând uz de o salvatoare şi dumnezeiască şiretenie.

După acest "pasager" şi "insignifiant" episod al Vechiului Testament, numele Tamarei apare de data aceasta în versetul al treilea din primul capitol al Noului Testament, Cartea neamului lui Iisus Hristos, zămislirea, numele şi naşterea: "Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam. Avraam a născut pe Isaac; Isaac a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iuda şi pe fraţii lui; Iuda a născut pe Fares şi pe Zara, din Tamar..." Lăsând la o parte faptul că Tamar şi Rut sunt singurele femei care s-au învrednicit să figureze alături de Maria într-o genealogie preocupată de ascendenţa pe linie strict paternă, adevărata revelaţie o constituie importanţa covârşitoare a *neamului* care traversează sămânţa omenească de-a lungul generaţiilor. Intuiţia fundamentală a lui Onan este aceea că urmaşii săi biologici aveau să fie verigi ale *neamului lui Iisus Hristos*, căruia el alege să I se pună de-a curmezişul. Împotrivirea lui Onan ţinteşte, aşadar, nu perpetuarea speciei omeneşti, ci Întruparea Fiului lui Dumnezeu! În această perspectivă, contracepţia, de orice natură ar fi ea, dobândeşte o dublă conotaţie: stricarea firii pe de o parte, dar mai ales *potrivnicie faţă de voia lui Dumnezeu*.

Cea dintâi şi cea mai mare repercusiune pe care contracepţia o are asupra firii este subminarea substratului fiziologic al sexualităţii, cu o primă consecinţă, deteriorarea severă a calităţii actului sexual. Este un adevăr elementar asupra căruia se tace mâlc: procesele energetice ce stau la baza fuziunii erotice se sprijină pe o infrastructură nu doar somatică (penis, vagin), ci şi fiziologică. Perturbarea traseelor fiziologice, fie mecanică (prezervativ, sterilet), fie chimică sau de altă natura, va duce în scurt timp la o perturbare a mecanismelor energetice. Extazul se aplatizează, devine condamnat la statutul de simplă rutină, de orgasm. Partenerii încetează practic să simtă "cine ştie ce mare lucru", iar dacă dorinţa lor maschează pentru moment lipsa, pe termen lung nu va reuşi totuşi să o compenseze. Nici o proteză nu va putea de aici înainte să înlocuiască picioarele rupte ale sexualităţii, atâta timp cât cei doi nu-şi vor pune problema *tămăduirii*!

Cât priveşte celălalt aspect al păcatului onaniei (cum îl numeşte Pravila, în acord cu episodul biblic), omul nu poate să planifice iconomia lui Dumnezeu, ci doar să i se împotrivească. Femeia nu poate, aşa cum afirmă Olivier Clément, să-şi *controleze* fertilitatea, ci doar cel mult să o *reprime*, iar tâlcul acestui comportament nefiresc este unul singur: un *nu* răspicat voii lui Dumnezeu.

Monahul Daniel Cornea

---

[1] Asemenea şi "metoda calendarului"; chiar dacă ea nu "faultează", ci numai "fentează" firea, rezultatul este acelaşi: nu se întâlneşte cu ea, nu o asumă, cu atât mai puţin nu o transfigurează.

[2] "... femeia este stăpână pe propria sa fecunditate..." (Olivier Clément, *Trupul slavei şi al morţii*, Ed. Chistiana, Bucureşti 1996, p. 91).

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor şef), Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L

ALEGERILE
DE ALTĂDATĂ (II)

După Marea Unire din 1918, noul regim electoral prevedea introducerea votului universal, în locul celui practicat pînă atunci, cel cenzitar. Prin Decretul-lege din 16 noiembrie 1918 se stabilea: "Toți cetățenii români majori vor alege prin vot obștesc obligatoriu, egal, direct și secret, și pe baza reprezentării proporționale, un număr de deputați proporțional cu populația". Aveau drept de vot bărbații de la 21 de ani în sus, pentru Cameră, și cei peste 40 de ani, pentru Senat. Nu aveau drept de vot femeile, militarii și magistrații.

Legiferarea votului universal a modificat substanțial modul de desfășurare a vieții politice. Înainte de război, votul avea loc pe colegii, iar campaniile electorale se desfășurau exclusiv în orașe, țărănimea votînd în colegiul al III-lea, nu direct, ci prin delegați. Un candidat își putea vizita efectiv toți alegătorii din circumscripția sa, care se ridicau la cîteva sute. Rezultatul votului era dinainte știut, deoarece, de fiecare dată, guvernul care "făcea alegerile" ieșea cîștigător.

După acordarea votului universal, numărul alegătorilor a ajuns la cîteva milioane, un candidat fiind ales de 50.000 de cetățeni, în majoritate țărani (care alcătuiau 80% din populație). Lupta electorală din perioada interbelică s-a mutat de la oraș la sate, candidații fiind nevoiți să facă lungi turnee electorale, să țină zilnic cîte 10-15 discursuri și să viziteze cîte 3-4 sate în aceeași zi.

În aceste condiții partidul aflat la putere nu se mai bizuia doar pe aparatul de stat, ci trebuia să desfășoare o campanie electorală intensă și plină de promisiuni, ca și partidele din opoziție.

În baza legii electorale din 1926, cîștigător al scrutinului electoral era proclamat acel partid care întrunise 40 la sută din voturile exprimate. Legea acorda acestuia și procentul suplimentar de 10 la sută, pentru formarea majorității parlamentare absolute. Conform lui Ioan Lăcustă, autor al cărții ***Zece alegeri în România interbelică****, la deschiderea Parlamentului deputații validau alegerile din Capitală și din județe. Prilej pentru opoziție de a semnala diferitele abuzuri, reale sau imaginare, săvîrșite de către cei de la putere. După aceste dezbateri, Parlamentul avea un temei legal de funcționare și urma alegerea președinților. Cei ai Camerei și ai Senatului. Nici în acest punct nu era finalizat procesul. Se făcea prezentarea Mesajului Tronului către Corpurile Legiuitoare, care marca deschiderea oficială a lucrărilor. Abia atunci puteam spune că aveam Putere și Opoziție.*

Vă prezentăm în continuare care era atmosfera și febra înaintea alegerilor din perioada interbelică, precum și rezultatele acelor campanii electorale. ***(Fl. B.)***

Un numitor comun: politicianismul

Pe 19 ianuarie 1922, se constituie un guvern liberal, condus de Ion I. C. Brătianu. Au loc noi alegeri, în zilele de 5, 6 și 7 martie 1922, pentru Cameră, și 1, 2, 9 și 10 martie, pentru Senat. Principalele formațiuni politice în aceea confruntare electorală au fost liberalii și Partidul Poporului.

Încă de pe atunci aleșii beneficiau de mașini de lux, pe banii guvernului, lucru sancționat de presă vremii. În *Viitorul*, organul politic al liberalilor, Brătianu afirmă: "*În timpul guvernării generalului Averescu, printre alte abuzuri și risipe, aceea cu automobile publice a întrecut orice închipuire. (...) Guvernul actual a hotărît ca să suprime toate aceste automobile cari constituiau un lux... S-a păstrat de fiecare departament numai cîte un singur automobil pentru uzul personal al ministrului*".

Corupția politicianistă își întinde însă tentaculele și peste guvernul liberal. În *Patria* citim: "*... temerea noastră a fost confirmată. Departe de a garanta libertatea alegerilor, ministrul de Interne conduce personal sistemul de terorizare, care trebuie să falsifice voința corpului electoral. Ordinele... pe cari ministrul Văitoianu le trimite zilnic prefecților din țară... sînt cea mai bună dovadă că prezența sa în fruntea acestui departament este cu totul contrarie libertății alegerilor*". Și tot regimului liberal i se aduc și acuze de vărsare de sînge: "*Asasinarea la drumul mare a unui fost primar din Teleorman, «prezidentul Comitetului Partidului Politic» din localitate, omor premeditat, căci victima fusese prevenită ce o așteaptă dacă nu va părăsi partidul...*", scrie *Îndreptarea* (20 februarie). Const. Bacalbașa scrie în *Dimineața* (25 februarie) despre cenzura aplicată de către patronii de ziare: "*În România, cel puțin, nu ziariștii fac ziarele, ci cel mult le scriu. Și întotdeauna le scriu numai așa după cum dau directivă directorii*".

Îndemnuri de a nu-i vota pe liberali au fost lansate de către opoziție și în această campanie: "*Nu votați pe liberali! Pentru că este partidul bogaților... Nu votați pe liberali, fiindcă pămîntul ce vi l-au dat și votul universal l-au dat de nevoie, siliți de revoluția rusească, care bătea la poarta Moldovei, însîngerată tot de ei*", spunea Const. Mille în *Lupta* (1 martie). Numeroase acuze la adresa Brătienilor sînt proferate în presa vremii: "*Cenzură, stare de asediu, samavolnicie, ilegalitate, sălbăticie, asasinate... Pînă acum a fost teroarea; de aici începe frauda*". Medicul George Crăciun afirmă că prietenul său I. I. a fost rugat ca la alegeri să găsească o ocazie binevenită pentru a părăsi localul de votare, spre a-i da răgaz notarului să înlocuiască urna adevărată cu una plină de voturi ale candidatului guvernamental: "*Jur pe unul Dumnezeu că afirmațiunile mele conțin purul adevăr!*".

P. N. L a cîștigat totuși alegerile (au fost aprox. 3 milioane de alegători înscriși, însă doar 2,2 și-au exprimat votul). Această victorie a reprezentat prima guvernare neîntreruptă de 4 ani, de după Marea Unire. În cadrul cabinetului liberal, s-a adoptat o nouă Constituție, pe 23 martie 1923, și a fost elaborată prima lege electorală de după 1 decembrie 1918, pe 27 martie 1926. Printre altele, aceasta prevedea că partidul care întrunea cel puțin 40 la sută din voturile electoratului primea în schimb peste 70 la sută din locuri în Parlament. După cei 4 ani încheiați, s-a ales un guvern care era un fel de paravan electoral pentru liberali, Partidul Poporului al lui Averescu fiind într-o cădere liberă de popularitate față de alegerile precedente. Regele, în complicitate cu Ion I. C. Brătianu, îi joacă o farsă lui N. Iorga, dându-i ordinul să alcătuiască un guvern unitar, din mai multe formațiuni politice. Iorga alcătuiește o formulă destul de viabilă pentru noul guvern, însă, pe neașteptate, suveranul îl numește pe generalul Averescu prim-ministru, pe 30 martie 1926. Această campanie aduce noi mutări pe tabla de șah a politicii românești.

"Nu alegeri libere, ci alegeri liberale"

Acum apare pe scenă Partidul Național Țărănesc (rezultat din unirea Partidului Național Român cu Partidul Țărănesc). În noua campanie participă și partidul "extremist de dreapta" Liga Apărării Național-Creștine, condus de A. C. Cuza, cu un virulent program antisemit și anticomunist. Surprinzător, cum nimeni nu se aștepta, alegerile au fost cîștigate de Partidul Popular! Noua guvernare nu a avut însă viață lungă. Prin anumite măsuri, cum ar fi cenzura presei, nu a rezistat mai mult de 1 an și 2 luni. Grav bolnav, regele Ferdinand dorea să nu mai fie implicat în treburile statului și emite un act prin care să-i asigure nepotului său Mihai (minor) domnia. Din combinațiile de culise dintre regina Maria și Ionel Brătianu, la putere a ajuns un cabinet al cărui prim-ministru era prințul Barbu Știrbei, cumnatul lui Brătianu. Dar nici acest guvern nu a rezistat prea mult (numai pînă la 20 iunie 1927). Însărcinat cu formarea altuia a fost însă Brătianu. Noile alegeri au avut loc pe 7 iulie, pentru Cameră, și pe 10-14 iulie, pentru Senat.

Iată cîteva spicuiri din presa vremii: "*Ni s-a întîmplat uneori să renunțăm la guvern, nu ni s-a întîmplat niciodată să cerem guvernul și să nu reușim. Ei bine, îl revendicăm în aceste împrejurări*", anunța Ionel Brătianu în *Viitorul*. "*Metodele vechi de guvernare menținute forțat... au produs anarhie și destrăbălare în administrațiunea publică și o mizerie aproape intolerabilă în viața economică*", stă scris în manifestul electoral al P.N.Ț din *Adevărul* (14 iunie). Blocul Muncitoresc-Țărănesc intră mai în detaliu și cere anularea Constituției și legile liberale, libertatea presei și cea a cuvîntului, scutirea de impozit asupra venitului anual mai mic de 120.000 lei, lupta contra speculei, contra regimului excepțional din teritoriile noi, ca și lupta pentru școli libere, în limba maternă, susținute de stat și conduse de minorități. Ion Mihalache spune în *Adevărul*: "*Nu e o simplă luptă electorală. E o luptă epopeică pe care o duce nația, pentru liberarea ei de sub dictatură. Țara e național-țărănistă; dacă se făceau alegeri libere, ieșeam noi. Frica de noi a născut cabinetul Brătianu, care trăiește prin ciomag*". Brătianu pare a fi cel care atrage antipatia tuturor, prin doctrina partidului său. Iuliu Maniu îl atacă prin presă: "*... d. Brătianu a ruinat acest guvern și este azi în fruntea guvernului ca să nu facă alegeri libere, ci alegeri liberale. (...) Dar țara este cu P.N.Ț. Mergeți la vot cu tot curajul! Sînt convins că rezultatul lor va însemna o nouă eră pentru țară*". Iorga nu scapă nici un prilej de a-l ironiza pe Maniu, după cum atestă *Universul*, care citează din cuvîntarea acestuia la Galați: "*D. Iuliu Maniu e un om foarte interesant și l-aș aduce la Galați pe socoteala mea, ca să stea de vorbă cu dv., altfel nu se mișcă din Capitală. E un om frumos, cu pantaloni la dungă; n-are nici o ocupație*".

Din totalul de peste 3,5 milioane de alegători înscriși, doar 2,7 și-au exprimat votul. Cîștigător a fost Partidul Național Liberal (cu 318 mandate în Cameră), urmat de P.N.Ț. (cu 54).

Florian BICHIR

(Urmarea în numărul viitor)